

I HAITI SPISER DE JORD

PRISEN PÅ FØDEVARER STIGER OVER HELE KLODEN. DANMARK SKAL TILPASSE SIN UDVIKLINGSBISTAND TIL DEN NYE SITUATION, MENER UDVIKLINGSMINISTER ULLA TØRNÆS. LÆS SIDE 3.

Foto: Søren Chr. Bech

DEBAT: I KRIG FOR NØDHJÆLP?

RWANDA, DARFUR, KOSOVO – OG BURMA. VERDEN STÅR JÆVNLIGT OVER FOR DILEMMAET, OM MAN SKAL BRUGE MILITÆR MAGT FOR AT HJÆLPE BEFOLKNINGER. VI HAR BEDT TRE EKSPERTER GIVE ET BUD. LÆS SIDE 7.

Foto: NARONG SANGNAK/Scanpix

ud>ikling

NYHEDER OG DEBAT OM
UDVIKLINGSBISTAND

Juni Nr. 04/2008

Lagrene i Afrika bugner af aids-medicin. Her National Medical Stores i Uganda, hvor det i 2006 kom frem, at hiv-medicin for millioner af kroner var blevet for gammelt. Foto: Jeppe Villadsen

AIDS I AFRIKA: GIVER VI FOR MANGE PENGE?

Børn dør af banale sygdomme, mens lagrene bugner af dyr aids-medicin. Eksklusive hiv/aids laboratorier ligger side om side med nedslidte hospitaler. Og sundhedspersonalet suges til de høje lønninger i de prestigefyldte donor-programmer for hiv/aids hos de store donorer som Global Fund og amerikanske PEPFAR. *Udvikling* følger i slipstrømmen af aids-industriens milliarder rundt i Afrika og stiller spørgsmålet: Giver vi for mange penge til kampen mod hiv/aids? Læs tema midt i bladet.

INDHOLD

NGO'ER ARBEJDER ILLEGALT I BURMA

En række NGO'er arbejder illegalt for at styrke civilsamfundet i Burma under dække af at være sangskoler eller kirkesamfund. De opererer i et militærdiktatur, hvor der hersker galoperende paranoia. Læs også om Burmas illegale radio, der har bidraget til at få burmesernes historie ud.

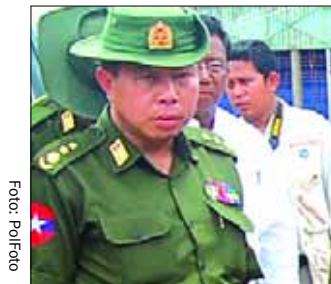

Foto: Polfoto

Læs om Burma side 6-8.

I KONSTANT KAMP MOD KLIMAET

I Burkina Faso bliver marker og huse skyllet væk, når regnen endelig kommer efter lang tids tørke. Klimaet bliver mere og mere ekstremt, og det får alvorlige konsekvenser for det fattige land i Vestafrika.

Læs mere side 18-19.

Foto: Rastor.

FORSINKET, MEN FREMRAGENDE

Ny dansk dokumentarfilm går tæt på det diplomatiske arbejde bag Danmarks formandskab for FN's Sikkerhedsråd i 2006, der i høj grad kom til at handle Darfur-krisen. Filmen er fremragende. Men hvorfor kommer den først nu?

Læs side 20.

Foto: Jan Kjær

ud>ikling

Udgives af Danida, Udenrigsministeriet

Asiatisk Plads 2, 1448 København K
Telefon 3392 0000, Fax 3392 0710
34. årgang. Udkommer otte gange om året. Trykplag: 13.200
ISBN nr. 978-87-7667-927-9 (papirversion)
ISBN nr. 978-87-7667-928-6 (netversion)
ISSN nr. 0106-0570

Abonnement (gratis), adresseændringer og udsendelse
www.udvikling.dk eller kontakt Schultz Distribution:
schultz@schultz-grafisk.dk, telefon 43 22 73 00

Redaktion

Redaktør: Stefan Katić (sk) (stekat@um.dk) 2526 7637
Journalist: Morten Østervang (mø) (morost@um.dk) 3392 0161
Journalistpraktikant: Signe Hauerberg Damkjær (sigdam@um.dk) 3392 0066
Ansvarshavende iflg. presseloven: Kontorchef Eva Egesborg Hansen (PDK)
Redaktionen er afsluttet den 28. maj 2008

Annoncesalg: Christian Irgens (chirig@um.dk) 3392 1384

Nyt om navne: avisenuvikling@um.dk

Layout Og Jensen

Tryk:

Skive Folkeblad. Trykt på svanemærket papir med miljøvenlige farver.

www.udvikling.dk. Her findes blandt andet tidligere numre og artikelbibliotek. Tidligere numre på tryk kan rekvireres fra Netboghandelen på: www.danida-publikationer.dk eller hos DBK Logistik Service på telefon 3269 7788.

Artikler i Udvikling udtrykker ikke nødvendigvis Udenrigsministeriets synspunkter.

Danida

NYT FRA STYRELSEN

EN DONORS DILEMMAER

Af Morten Østervang

DEN DANSKE STAT bruger hvert år godt 14 milliarder kroner på dansk bistand.

Lidt groft sagt er der nok i store dele af befolkningen en forestilling om, at dansk fattigdomsbekæmpelse er noget med at bygge brønde og veje i lande som Tanzania og Uganda. Det er det da også i stor stil.

Men dansk udviklingsbistand er også en foranderlig og politisk størrelse, der er nødt til at forholde sig til de hastige forandringer, der sker i verden, fra krig og katastrofe til klima og konjunkturer. Det seneste møde i Danidas Styrelse viste, at udviklingsbistanden står over for en række aktuelle, men meget forskelligartede udfordringer, der handler om både speget storpolitik, katastrofer og klima:

Klimaet og de fattige

Klima-forandringer truer lige nu levevilkårene for millionvis af mennesker i verdens fattigste lande. Kigger man på den bunke af bistandsprogrammer, som Styrelsen bliver præsenteret for på sit møde i maj, er det tydeligt, at klima er blevet et fast tema i bistanden: 1) I Vietnam, som vurderes at være det land i verden, der er mest sårbar over for klimaforandringer, har myndighederne under højniveau-forhandlinger med Danmark været optaget af, hvordan de kan arbejde sammen med Danmark om klimasikring. Et nyt klima-program er nu under udarbejdelse.

2) Danidas Styrelse tiltrådte et stort projekt mellem FN's miljøorganisation (UNEP), Global Water Partnership og Verdensbanken på 54 mio. kr., der skal udarbejde klimasikrede vandressource-planer i udviklingslandene. 3) Danmark lægger op til snart at støtte en stor konference i Bangkok forud for mødet i klima-topmødet i København i 2009. Det er FN-sekretariatet UNFCCC (United Nations Climate Change Convention Secretariat), der skal modtage støtten på 17,1 mio. kr., som blandt andet skal gøre udviklingslandene i stand til at deltage i forhandlingerne om klimaet ved topmødet i København i 2009. (Her følte flere styrelsesmedlemmer dog trang til at markere sig: *Hvor meget skal udviklings-kronerne egentlig betale af klima-forberedelserne op til topmødet?* Ganske vist er det relevant, at der går u-landskroner til det. Men der skal flere klima-penge til, lød det også.)

Besværlig bistand i Sudan

Sagen om genoptryk af tegningerne af profeten Muhammed har atter sat den pænt store danske bistand til Sudan på prøve. Landets præsident har ytret sig skarpt mod Danmark og har nu opfordret til handelsboycot (selv mod nødhjælp fra Unicef i Nordhavnen) mod Danmark, ligesom landet nægter diplomater, hjælpearbejdere og alle andre danskere indrejse.

Danmark har efterfølgende gjort det klart, at Danmark ikke støtter Sudans optagelse i WTO. Og regeringen fulgte op med, at Danmark nu ikke længere vil eftergive Sudans gæld til Danmark. Ministeren freder dog den humanitære bistand på 260 mio. kr. til bl.a. Darfur. Danmark er også forholdsmæssigt den største donor til Sydsudan. At stoppe støtten til

Sydsudan ville givetvist kun glæde regeringen i det nordlige Khartoum, der ikke får gavn af støtten. Men hvordan kan man på sigt arbejde med langsigtet udviklingsstøtte i et land, man har så skrøbelige diplomatiske forbindelser til?

Cyklonen og regimet

En cyklon har med ét dræbt i titusindvis og gjort i hundredetusinder af mennesker hjemløse i Burma, mens et kynisk regime spænder ben for hjælpearbejdet. Udenrigsministeriet giver samlet 50 mio i nødhjælp. *Men hvordan hjælper man under så svære vilkår?*

Her går det godt

Og nu til en helt anden, mere opløftende udfordring: *Hvad gør man med de lande, hvor det går kanon-godt?* Styrelsen blev præsenteret for opløftende orienteringer fra Vietnam og Bhutan. Sidstnævnte er blevet et parlamentarisk demokrati. En ny forfatning underskrives snart. Landet vil formentlig også kunne nå 2015 Målene. Der er ganske vist store problemer med flygtningelejre nordpå i Bhutan. Og menneskerettighedserklæringer mangler at blive underskrevet. Og der er fortsat stor ulighed ude i regionerne. Men grundlæggende kører demokratiseringen efter en køreplan. Det danske program i Bhutan skal derfor også justeres. En ny strategi skal støtte op om den gode økonomiske udvikling. Og i 2012 begynder udfasningen.

Også i Vietnam fortsætter den gode udvikling. Ved udgangen af 2007 skønnes kun 16 pct. at leve under fattigdomsgrænsen. Og så melder spørgsmålet sig: *Hvornår skal der være exit for dansk bistand?* Danmark begynder sin udfasning i 2011/2012.

Det ser da også ud til, at et andet land i det asiatiske område får brug for ekstra penge: Afghanistan. Lige nu er der politiske forhandlinger om, hvorvidt den årlige bistand på 200 mio. til Afghanistan skal fordobles. Hvor pengene skal komme fra, afgøres af Folketinget. Noget kunne tyde på, at Latinamerika eller Asien til dels står for skud. Den diskussion skal vi nok komme til at høre mere om.

BEVILLINGER

Danidas Styrelse bevilligede disse aktiviteter ved sidste møde:

- Indsatser for irakiske flygtninge og internt fordrevne – 68 mio. kr.
- Støtte til danske organisationers udviklingsprojekter – 66,9 mio kr. (Bl.a. til Nepenthes, Dansk Ethioper Mission, Caritas Danmark m.fl.)
- Samarbejdsaftale med ILO – 60 mio. kr.
- Vandressourceforvaltning og klimasikring 2008-2011 – 54 mio. kr.
- Bidrag til det internationale handelscenter (ITC) – 13 mio. kr.
- Udmøntning af hiv/aids NGO-puljen – 11,7 mio. kr.

Styrelsen for Internationalt Udviklingssamarbejde er rådgivende for udviklingsministeren. Den indstiller bevillinger til bilaterale og multilaterale programmer på over 10 mio. kr.

I HAITI SPISER DE JORD

Hver eneste sæk, der bæres ind på WFP's store lager i Mombasa koster det dobbelte af, hvad den gjorde for et halvt år siden. Dyrere fødevarer på verdensmarkedet betyder mindre nødhjælp. Foto: Søren Chr. Bech.

De stigende fødevarerpriser bør få vidtrækkende konsekvenser for den danske udviklingsbistand, mener eksperter. Også udviklingsministeren forventer tilpasninger.

Af Louise Windfeld-Høeberg

LAGERET FOR FN's fødevarerprogram, World Food Program (WFP), i Kenyas vigtigste havneby Mombasa får en gymnastiksal til at minde om et klædeskab og en 30-fods container om en tændstikæske.

Her er så enormt, at man ikke fatter, at det rent faktisk er en bygning, man er i.

Snesevis af mænd i bare fødder slæber sække ind i lageret fra en lastbil udenfor på havnefronten og lægger sækkene sirligt i kæmpestore stabler i flere etagers højde. Deres kroppe damper i det gullige, støvede eftermiddagslys.

– Her i denne hal er der plads til 12.000 tons nødhjælp, forklarer John Mutinda fra WFP og viser rundt mellem firkantede bjerge af sække med sorghum, majsmelet og sojablanding og kasser med madolie, der skal videre til de sultne i DR Congo, Uganda, Sudan og Somalia.

Problemet er, at hver eneste sæk her på lageret i gennemsnit koster det dobbelte af, hvad den kostede for et halvt år siden. Stigende priser på fødevarer på verdensplan smitter i høj grad af på nødhjælpen.

Udviklingsminister Ulla Tørnæs (V) har derfor bevilget yderligere 25 millioner kroner til WFP. Men på længere sigt skal den danske udviklingsbistand også tilpasses den nye situation.

– Jeg har indkaldt til en intern høring i ministeriet med deltagelse af udefra kommende eksperter, for jeg vil gerne have deres vurdering af, hvad vi kan gøre for at være med til at løse problemerne, siger Tørnæs.

Hun understreger samtidig, at hun også forventer, at regeringens Afrika-Kommission kommer med ideer til, hvordan man på længere sigt øger indkomsten i udviklingslandene, så de fattige får råd til at købe de dyrere fødevarer.

Mere landbrug, tak!

En af dem, der sidder i Afrika-Kommissionen, er Christian Friis Bach, international chef for Folkekirkens Nødhjælp. Han mener, at støtte til udviklingslandenes landbrugssektor er vejen frem.

– Det har været en forkert beslutning at nedprioritere landbruget i løbet af de senere år, og Danmark er desværre ikke det eneste land, der har gjort det. Verdensbanken seneste årsrapport siger meget klart, at der netop er behov for øgede investeringer i landbruget. Mens 75 pct. af verdens fattige bor i landdistrikterne, så er det kun omkring fire procent af den officielle udviklingsbistand, der går til landbrug. Og det selvom netop landbrug er nøglen til beskæftigelse, vækst og fattigdomsbekæmpelse i Afrika, siger han.

Også professor Per Pinstrup-Andersen, der er specialist i fødevarerikkerhed, og netop er blevet bedt om at komme med sin vurdering ved den interne høring, mener, at investeringerne i landdistrikterne bør øges:

– Det ville selvfølgelig være dejligt med flere penge i det hele taget, men vi er nok nødt til at indstille os på at tage fra noget og give til noget andet. Hvis kagen ikke bliver større, så må man skære den ud i andre stykker, siger Per Pinstrup-Andersen og fortsætter:

– Selvfølgelig skal vi ikke over i den modsatte grøft og ikke længere gøre en indsats på andre områder, for eksempel god regeringsførelse eller kvinders forhold, for landbrugsudvikling er faktisk afhængig af god regeringsførelse og bedre forhold for kvinder. Men der skal være en bedre balance mellem sektorerne. Der har været en skævhed, som vi bør rette op på nu, mener han.

Faktisk drives store dele af landbruget af kvinder. Det anslås, at landbrugsproduktionen ville stige med 20 pct. på globalt plan, hvis kvinders adgang til såsæd, gødning, land og ejendomsret var den samme som mænds. Kvinderne står for størstedelen af landbrugsproduktionen i u-landene, men de har ofte ikke adgang til at eje jorden, optage lån etc.

En skurk ved navn landbrugsstøtte

Danmark støtter landbrugssektorprogrammer i 11 af de 16 programsamarbejdslande. Men støtten til programmerne i Tanzania og Kenya er ved at blive udfaset.

– Mange af tiltagene fortsætter under vores erhvervssektorprogram, mens andre føres videre af andre donorer som led i en bedre koordinering af bistanden, forsikrer Tørnæs og slår samtidig fast at hun forventer, at løsningen ikke kun omhandler bistandspolitik, men også energi-, sikkerheds- og særligt handelspolitik.

Det er et synspunkt, Pinstrup-Andersen deler.

– Man kan sige, at vi, altså Vesten, har været med til at skabe problemerne ved vores handelspolitik og landbrugsstøtte til vores eget landbrug. Det har betydet, at regeringerne i u-landene ikke har været særlig interesseret i at udvikle landdistrikterne, fordi der var så meget billig mad at importere til priser langt under det, det ville koste at producere fødevarerne selv. Men kan altså sige, at vi har været med til at skabe problemerne ved at subsidiere vores eget landbrug i EU og USA, siger han.

Priserne på fødevarer faldt i perioden 1974 til 2004 med 75 pct.

Giv købekraft, ikke korn

– Se på Haiti, der har oplevet voldsomme uroligheder på det seneste på grund af stigende rispriser. Men Haiti var engang riseksportør og kunne sagtens konkurrere på verdensmarkedet. Men så kom USA på banen med sin subsidierede ris, der blev solgt til Haiti til mindre end det, Haiti selv kunne producere ris til,

og så begyndte Haiti selvfølgelig at købe sin ris i USA. De alvorlige problemer kommer først, når prisen på ris tredobles på få år. Så har folk ikke råd til at spise ris mere. Faktisk lever de fattigste i Haiti nu af jord, der blandes med lidt madolie og salt og sælges som jordkager. Det kan man selvfølgelig ikke overleve af, men det lægger da en dæmper på sulten, siger han.

Så skal Danmark til at give landbrugsbistand til Haiti eller andre steder, der er hårdt ramt af prisstigningerne?

Nej, siger Tørnæs og fastholder, at hun ikke ønsker at sprede den danske bistand, men at øgede danske bevillinger til WFP naturligvis sendes derhen, hvor der er størst behov for akut, humanitær bistand.

Men i forsøget på at hjælpe dem, der sulter her og nu, er det vigtigt, at man ikke på sigt gør ondt værre, og udkonkurrerer de lokale bønder ved at sende en masse sække med europæisk hvede eller amerikansk majs, mener Christian Friis Bach:

– Vores hjælp skal ikke komme i form af korn, men i form af købekraft, så vi ikke ødelægger markederne for de lokale landmænd.

En langsigtet løsning på fødevarerkrise kræver ikke kun vilje og penge fra den rige verden. Den kræver også noget af regeringerne i modtagerlandene, fortæller Pinstrup-Andersen. Regeringerne i Afrika skal motiveres til at investere i veje, informations- og kommunikationsteknologi, i ordentlige lagerfaciliteter, og flere steder også i reformer af lovgivningen, så kvinderne får ejendoms- og arveret.

– Hvis jeg skal komme med et godt råd til den danske regering, så skulle det være, at man hurtigt kom i gang med nogle konkrete forhandlinger med udviklingslandenes regeringer om en øget indsats i landdistrikterne, slutter han.

Louise Windfeld-Høeberg er Afrika-korrespondent for TV-2.

Det praktiske arbejde med at gennemføre Paris-erklæringen er tungt og svært, viser ny evaluering. Erklæringen har givet betydeligt mere arbejde i felten, og i en række lande er de lokale myndigheder ikke gearet til at tage mere ejerskab.

Af Ulrikke Moustgaard

MANGE MØDER, LANG VENTETID og nye arbejdsmetoder.

De danske ambassader i udviklingslandene er i høj grad kommet på arbejde i kølvandet på vedtagelsen af den såkaldte Paris-erklæring.

For tre år siden vedtog verdenssamfundet en række principper, der blandt andet skulle lette det bureaukratiske bistandsmaskineri, som verdens fattige lande led under, fx at være tvunget til at gå til møde efter møde med hver enkelt donor. Vedtagelsen af de gode hensigter dengang har ironisk nok medført, at donorlandene som Danmark nu må gå til møde efter møde for at opfylde sin del af principperne.

Sådan lyder en af konklusionerne i den første evaluering, der ser på, hvor god Danmark har været til at gennemføre Paris-erklæringen. Her er ansatte på otte danske ambassader i udviklingslandene samt i Udenrigsministeriet i København blevet spurgt om, hvordan de foreløbige erfaringer med Paris-erklæringen har været.

Den gode nyhed er, at alle uden undtagelse bakker fuldt ud op om principperne i Paris-erklæringen, viser evalueringen. De mener, at erklæringen er et vigtigt og nyttigt redskab til at gøre udviklingsbistanden effektiv og bæredygtig.

Den dårlige nyhed er kort sagt, at det er svært.

Større arbejdsbyrde

Udfordringen ligger på flere fronter. Én af dem er som sagt mængden af arbejde.

Fordi donorerne i henhold til Paris-erklæringens principper om harmonisering skal arbejde tættere sammen, betyder det mere koordi-

TUNGT AT EFFEKTIVISERE

Zambia har forpligtet sig til at bygge 5.000 klasselokaler om året. De når måske 250. Skal donorerne bare selv smøge ærmerne op og bygge dem? Paris-erklæringen lægger vægt på, at modtagerlandene selv skal. Foto: Jørgen Schytte

nation – og dermed en øget arbejdsbyrde.

Fx fortæller den danske ambassade i Zambia, at det personale, som arbejder med vandsektor-programmet, i øjeblikket bruger 40 til 50 pct. af deres tid på mødeaktiviteter, der er direkte knyttet til Paris-erklæringen.

På samme måde lyder det fra ambassaden i Vietnam, at arbejdsgangene er blevet langsomme. Det er sket, fordi der nu både skal bruges mere tid på intern donorkoordination og fordi, der lægges større vægt på lokalt ejerskab til programmerne.

– I nogle tilfælde er de lokale partnere tøvende i forhold til at tage lederskabet på sig, siger en kilde fra ambassaden i Vietnam i rapporten.

Den tøvende holdning kommer ikke bag på Lars Engberg-Pedersen, projektseniorforsker på Dansk Institut for Internationale Studier (DIIS).

– Ikke alle i et lands statslige administration ser Paris-erklæringen som et fremskridt. De oplever, at de nu står over for én samlet blok af donorer, som gør handlefriheden og det politiske manøvrerum mindre, siger han.

Arbejdsbyrden er dog ikke kommet for at blive, mener de fleste i rapporten. Den vil aftage i takt med, at man opnår den fulde effekt af den fælles landestrategi, den såkaldte *Joint Assistance Strategies* (JAS).

– Frufterne vil blive høstet af næste mand på jobbet, som en medarbejder fra ambassaden i Bolivia siger.

Hvad tæller mest?

En anden udfordring for Danida efter Paris-

erklæringen handler om prioriteringer. Skal Danmark følge Paris-erklæringen eller FN's 2015 Mål? Eller sagt med andre ord: Ejerskab eller resultater?

I Zambia, hvor Danmark giver budgetstøtte til uddannelsessektoren, har man i henhold til FN's 2015 Mål forpligtet sig til at bygge 5.000 nye klasselokaler hvert år. Men i praksis bliver der nok nærmere kun bygget højst 250

Det er en stor udfordring for fattige lande at omsætte udviklingsstrategierne til virkelighed – og kapaciteten til det kommer ikke af sig selv.

Sydchef Ib Petersen, Udenrigsministeriet.

skoler pr. år, som der står i evalueringsrapporten. Alle ved det, og der er ingen udsigt til, at dette vil ændre sig, medmindre det zambiske undervisningsministerium strammer sig op med en reform, der kan give den nødvendige kapacitet og vilje til at nå målet.

Dette får ambassaden i Zambia til at rejse spørgsmålet om, hvorvidt det er *ejerskab* eller *resultater*, der skal sættes på: Kan vi som internationale donorer acceptere en tilpasning til nationale systemer, som er åbenlyst dysfunktionelle?

Netop dette spørgsmål er også et af de punkter i evalueringsrapporten, der falder garvede udviklingseksperter mest i øjnene.

– Det er en utrolig kompliceret, men også meget vigtig diskussion at få rejst. Vi møder den på civilsamfundsniveau hele tiden: Hvordan skal vi forholde os til vores prioriteter i et land, hvor styret er svagt? Der efterlyser rapporten nogle klarere svar fra Danidas ledelse om, hvad hovedprioriteten er, siger Henrik Stubkjær, generalsekretær i Folkekirkens Nødhjælp.

Rapporten giver nemlig ikke noget entydigt svar på dilemmaet. Hvis der i et partnerland hverken er politisk vilje til at se på sine egne svagheder eller udsigt til forbedringer, må man genoverveje sit engagement i landet, siger rapporten.

Den udmelding virker forvirrende på Lars Engberg-Pedersen.

– Det er uklart, hvor Udenrigsministeriet lægger sig. Man vil gerne holde fast i et langsigtet og bæredygtigt perspektiv, men samtidig siger man, at man muligvis vil trække sig, hvis der mangler kapacitet og politisk vilje i et skrøbeligt land. Ideen er jo at medvirke til, at netop de lande udvikler sin kapacitet og politikker, siger han.

UM hilser velkommen

I Udenrigsministeriets ledelse erkender man, at det er en hård proces. Ib Petersen, som er chef for Udenrigsministeriets Sydgruppe, afviser dog, at der er en modsætning mellem resultater og ejerskab: >

PARIS-ERKLÆRINGEN

I 2005 vedtog repræsentanter for mere end 100 donor- og modtagerlande den såkaldte Paris-erklæring med en række principper, der skal gøre den internationale udviklingsbistand mere effektiv. Erklæringen bygger på fem nøgleprincipper: 1) Ejerskab, 2) Tilpasning af bistanden til modtagerlandets strategier, 3) Harmonisering af donorsamarbejdet, 4) Resultatorienteret forvaltning af midler samt 5) Gensidig ansvarlighed mellem donorer og modtagere.

LÆS DEN SELV

Den omtalte evaluering kan downloades fra www.evaluering.dk eller www.evaluation.dk. Den fås også i trykt version ved henvendelse til www.danida-publikationer.dk eller til DBK på telefon 32 69 77 88.

KLIMA I LIMA

Topmøde: EU, Latinamerika, og Caribien vil sammen bekæmpe klima-forandringer, sociale uligheder og kvindediskrimination.

Af Niels Boel

I FIRE DAGE lå Perus hovedstad Lima på den anden ende, da byen var sæde for det femte topmøde mellem statsledere og regeringschefer i EU og Latinamerika. Befolkningen var sendt på obligatorisk ferie, hele kvarterer var afskærmet af snigskytter, interimistisk opsatte gitre og tusindvis af betjente med skjolde i plexiglas.

Topmødets temaer var bæredygtig udvikling og fattigdomsbekæmpelse. Set med danske øjne var topmødet en succes. Danske mærkesager dominerede i høj grad dagsordenen. Landene forpligtede sig i en erklæring til at gennemføre konventionen om klimaændring, og FN's klimakonference i København næste år var et pejlemærke under topmødet.

De fleste latinamerikanske lande har de

seneste år været scene for ekstrem vejrlig, cykloner, oversvømmelser, tørke. Værtslandet Peru er ifølge undersøgelser et af de lande i verden, der står til at blive ramt hårdest af fremtidige klimaændringer. Lima er efter Cairo verdens største by beliggende i en ørken. Dette til trods – eller rettere netop på den baggrund – faldt FN's klimafortsætter ingenlunde i gold jord.

Høj vækst – stor ulighed

Udenrigsminister Per Stig Møller (K), som fra dansk side deltog i konferencen, understregede i et af sine indlæg sammenhængen mellem fattigdom og klimaproblemer.

Der bliver flere fattige, når fx de klimatiske forhold umuliggør dyrkning af afgrøder eller når oversvømmelser udbreder tropesygdomme som malaria.

Den stabile økonomiske vækst i regionen på gennemsnit over fem pct. siden 2004 har ikke udbedret landenes enorme sociale uligheder – de største i verden. Det var et ofte gentaget synspunkt i topmødets arbejdsgrupper, at denne situation ikke er holdbar.

Mange af de latinamerikanske lande sætter deres lid til handel og øget hjælp. Men henvisning til den danske udenrigsministers indlæg

fastslog Argentinas præsident Christina Kirchner, at de latinamerikanske lande i højere udstrækning selv må tage ansvar for at løse fattigdomsproblemer gennem en ændret økonomisk og skattemæssig politik.

Per Stig Møller henviste til nødvendigheden af at inddrage oprindelige folk og til FN's 2015 Mål om lighed mellem kønnene og den danske MDG3-kampagne.

– Det handler om at drage fordel af den store halvdel af befolkningerne herude, hvoraf de fleste ikke er ordentlig med i udviklingen, nemlig kvinderne.

Handelsaftaler

Parallelt med topmødet – der finder sted hvert andet år – løb en række processer med politisk dialog, forhandlingsrunder om handelsaftaler og møder om udviklingssamarbejde.

De latinamerikanske statschefer havde trukket i arbejdstøjet, og pressens glubske jagthunde spejdede forgæves efter skærmydsler mellem stærke latinamerikanske personligheder, som ellers har været fast ingrediens på regionens topmøder de senere år. Vel var der spændinger i Andes-landes handelsunion – som tæller Ecuador, Bolivia, Peru og Colombia. Den bolivianske præsident tog til

genmæle mod en angivelig risiko for påtvungen privatisering af basale serviceydelser som vandforsyning. Omvendt ønskede Peru og Colombia hurtigt at indgå tosidede aftaler med EU. Men her manede EU's forhandlere til ro. Integration – i en region, der historisk har været præget af uro og splid – er et vigtigt mål i sig selv for EU.

De fleste latinamerikanske regeringer og eksportører klager først og fremmest over EU's høje erhvervsstøtte til landbruget. Derfor har en handelsaftale med Mercosur – den store sydamerikanske handelsunion mellem Argentina, Brasilien, Uruguay, Paraguay og snart Venezuela – lange udsigter.

Niels Boel er freelance-journalist.

EU-LATINAMERIKA-CARIBIEN TOPMØDE

Det 5. topmøde mellem EU, Latinamerika og Karibien blev afholdt d. 15.-16. maj i Lima. Statsledere og udenrigsministre fra 60 lande i de to regioner udarbejdede en fælles erklæring. Topmøder mellem de to kontinenter er blevet afholdt siden 1999. Forrige topmødet var i Wien i maj 2006, og næste topmøde bliver i Madrid i 2010.

> – Det er klart, at der er store udfordringer når fattige lande, som for eksempel Zambia, i stigende grad skal tage ansvaret for at føre udviklingsstrategierne ud i livet. Kapaciteten til det kommer selvfølgelig ikke af sig selv. Netop derfor indeholder dansk bistand støtte til at opbygge, videreudvikle og styrke kapaciteten i bl.a. den offentlige forvaltning, så ressourcer kan blive til resultater. Hvis kapaciteten allerede var der, så ville f.eks. Zambia formodentlig ikke være et fattigt land. Derfor er der heller ikke en modsætning mellem Paris-erklæringen og 2015 Målene. De er hinandens forudsætninger på længere sigt, siger Ib Petersen, men tilføjer dog:

– På kort sigt er det vigtigt, at vores indsats for at tilpasse og integrere bistanden går hånd i hånd med kapacitetsopbygningen. At det allerede er tilfældet for den danske bistand, betyder selvfølgelig ikke, at vi ikke skal være opmærksomme på udfordringen fremover.

Ib Petersen erkender da også i samme åndedrag, at Paris-erklæring er svær at omsætte til virkelighed:

– Vi er de første til at erkende, at Paris-erklæ-

ringen i praksis er både hård og svær at omsætte til virkelighed. Men når noget er rigtigt, så giver man selvfølgelig ikke op 'bare' fordi det er hårdt og svært. Så vi fortsætter arbejdet – og nu med endnu bedre viden om, hvor vi har en række udfordringer, siger Danida-chefen.

International enighed om budgetstøtte

Både generalsekretær Henrik Stubkjær og projektseniorforsker Lars Engberg-Pedersen roser da også Danida for med evalueringen at sætte fokus på problemerne, der er opstået i kølvandet på Paris-erklæringen.

Men de er også stærkt kritiske over for evalueringens konklusioner om, hvorvidt Danmark skal bevæge sig i retning af at give mere budgetstøtte i fremtiden. Det falder nemlig dårligt i tråd med Danmarks forpligtelser i forhold til Paris-principperne.

– Man siger åbenlyst, at ingen i Danida regner med, at budgetstøtten vil stige. Det er et stort problem i forhold til at opfylde Paris-erklæringen. Her er budgetstøtte en af grundpillerne i at skabe lokalt ejerskab til udviklingen. Pt. giver Danmark godt seks procent i

budgetstøtte. Det er alt for lidt og vil helt sikkert medføre international kritik, hvis ikke det ændres, siger Henrik Stubkjær og fortsætter:

– I takt med at man bør lade budgetstøtten stige, bør man også strategisk understøtte civilsamfundene, så man får etableret kontrolsystemer, der kan efterse, at hjælpen anvendes efter formålet og effektivt, og som kan råbe op, hvis der er uregelmæssigheder. Det har vi NGO'er længe bedt om en plan for, siger han.

Lars Engberg-Pedersen er enig:

– Internationalt er man enige om, at god bistand skal bevæge sig i retning af mere budgetstøtte og større risikovillighed fra donorerne side. Derfor undrer det mig, at der i rapporten lader til at være enighed om, at budgetstøtte slet ikke skal diskuteres yderligere, siger han.

Danmark blev sidste år kritiseret af OECD's bistandskomite DAC for at give for lidt budgetstøtte. Til dette siger Danida-chef Ib Petersen:

– Man har fra politisk side indtil videre valgt at sætte en øvre grænse for budgetstøtte på 25 pct. af en landeramme. Det har man kombineret med 10 'kriterier', som vores

partnere vurderes på i forbindelse med overvejelser om at yde generel budgetstøtte. Det er udtryk for en fornuftig og balanceret tilgang, hvor budgetstøtteprogrammer også indeholder støtte til opbygning og styrkelse af kapacitet til at forvalte og administrere midlerne, siger Ib Petersen og tilføjer:

– I sidste ende handler det jo ikke kun om ejerskab – og demokratisk ejerskab – men også om evnen og viljen til at forvalte midlerne på ansvarlig vis. Der er ingen – hverken de danske skatteydere eller de fattige mennesker i udviklingslandene – der har interesse i, at midler bliver spildt eller forsvinder. Og det er i kombinationen af ejerskab og kapacitet til at forvalte, at koblingen mellem Paris-erklæringen og 2015 Målene ligger, siger han.

Ib Petersen understreger, at Udenrigsministeriet er opmærksom på Paris-erklæringens 'blinde øje' på civilsamfundsområdet. Og han fremhæver, at det er ét af de områder som Danmark er med til at sætte fokus på frem mod topmødet Accra i september, hvor donor- og modtager-lande skal evaluere, hvordan det er gået med Paris-erklæringen.

Illegal udvikling: En række NGO'er arbejder illegalt for at styrke civilsamfundet i Burma, under dække af at være sprogskoler eller kirkesamfund. De opererer i et militærdiktatur, hvor der hersker galoperende paranoia.

Af Jesper Løvenbalk Hansen, Yangon

TROPEREGNEN VÆLTER NED over Yangons ramponerede gader. Vi har aftalt et møde på en restaurant, der skulle være rimelig sikker.

Men kan jeg stole på dem? De underviser i engelsk og er måske fra en NGO.

Stoler de på mig?

Mødet er kommet i stand igennem en kontakt i en dansk nødhjælpsorganisation. Den danske organisation har ikke myndighedernes tilladelse til at arbejde i Burma, ligesom deres samarbejdspartnere officielt er alt andet end civilsamfunds-organisationer.

De optræder derimod som sprogskoler, kirkesamfund, danseskoler og teatre – det er civilsamfundets undergrund befærdet af NGO'er med skæg og blå briller.

– Der er to ting, der gælder her. Du skal have et dække, og du skal holde lav profil. Husker man de to regler, så kan man arbejde i Myanmar, indleder Myint Win.

Han forklarer videre, at når han er engelsklærer, så er det netop et dække for at kunne arbejde med organisationens virkelige formål:

– Vi arbejder for at organisere og styrke civilsamfundet nedefra. Juntaen tillader ikke andre organisationer end dem, der underlægger sig deres myndighed. Derfor er et dække den eneste måde at undgå regimets kontrol. Vi er officielt en sprogskole.

I februar 2006 strammede juntaen spillereglerne for humanitært arbejde i Myanmar. Med en ny lov blev det bestemt, at alle humanitære organisationer skal arbejde for 'fremme og sikre de nationale interesser' i Burma.

De interesser dikteres oppefra.

Det betyder samtidig, at internationale organisationer i Myanmar skal samarbejde direkte med regimet og kun kan ansætte lokale partnere og medarbejdere fra lister sirligt udarbejdet af juntaen.

De stramme restriktioner for humanitært arbejde blev prompte erklæret 'uacceptable' af FN.

Alligevel er det sandsynligvis ikke FN, der spolerer generalernes nattesøvn. FN's udviklingsprogram, UNDP, har kun en håndfuld udenlandske medarbejdere i Burma. Og de holdes i kort snor. Uden generalernes tilladelse kan de ikke bevæge sig rundt i landet.

Juntaens jerngreb

Ud over det bizarre dobbeltspil giver regimets regler naturligvis NGO'erne en masse praktiske problemer. Finansiering fra donorer udefra skal smugles over den thailandske grænse, og alle indkøb foregår igennem forretningsfolk, der nådigt lægger navn og konti til.

– Juntaen gør alt, hvad de kan for at mod-

Juntaens generaler har siddet hårdt på nødhjælpen, og ingen hjælp går uden om deres koordinering. Her er nummer to fra højre general Than Shwe, lederen af Burmas militær-junta, ude og hilse på burmesere, der blev ramt af cyklonen. Foto: Polfoto/ AP Photo/Myanmar News Agency, HO

NGO'ER MED SKÆG OG BLÅ BRILLER

arbejde civil organisering. Kun religiøse grupper må modtage donationer udefra. Men så længe vi ikke er i opposition – ikke blander os i politik, så får vi lov at eksistere under de nuværende vilkår. Vi holder lav profil, forklarer den falske engelsklærer, Myint Win.

Aung Sun Thein kender systemet indefra. Som jurist og tidligere anklager arbejdede hun i mange år tæt på magtens inderkreds.

– De er kloge, men beskidte og onde, advarer hun.

Hun fortæller, at Burma er blevet et paranoidt samfund, hvor ingen stoler på hinanden. Præcis som i den gamle østblok, og som det i dag er tilfældet i andre forstenede diktaturer som Cuba og Nordkorea.

– Generalerne er ekstremt paranoide og har skabt et samfund, der er undergravet af mistillid. Det gør alt arbejde utrolig svært. Ikke engang NGO'er, der arbejder efter samme formål, tør stole på hinanden, siger hun.

Aung Sun Thein advarer samtidig om, at NGO'erne ikke bare skal holde sig fra enhver form for politisk arbejde. De skal også passe på med aktiviteter, der på nogen måde kan fortolkes som kritiske overfor regimet.

– Det handler ikke kun om at finde grænsen for, hvor langt de kan gå, men at holde sig så langt fra den grænse som muligt. Udfører de socialt arbejde i det små, så lader regimet dem arbejde. Men finder de blot det mindste tegn på politisk virksomhed, så bliver de fængslet, siger hun.

–Har du med din baggrund nogen ide om, hvor mange der bliver fængslet?

– Det tør jeg ikke gætte på. Og jeg er faktisk bange for, at vi aldrig får svar på det spørgsmål.

Protest og paranoia

Burmas befolkning er desperat. Landet ligger og roder rundt i bunden af UNDP's human

development index, og gennemsnitsindkomsten for en borger i Burma er under 200 dollar om året. Altså godt 40 pct. under FN's fattigdomsgrænse.

Samtidig spenderer juntaen mellem 40 og 50 pct. af landets samlede BNP på at holde

”

Udfører de socialt arbejde i det små, så lader regimet dem arbejde. Men finder de blot det mindste tegn på politisk virksomhed, så bliver de fængslet.

Aung Sung Thein

gang i deres enorme militær. Med 488.000 soldater er Myanmar's hær verdens 12. største.

– Vi må løse vores problemer indefra. Men jeg har svært ved at se hvordan. Laver vi oprør eller protesterer, så strammer regimet grebet. Hver gang uroen ulmer, er det leg med ilden, siger Aung Sun Thein.

Historiens mest brutale eksempel på den mistillid et forskruet militærdiktatur afføder, er Cambodja. Her resulterede Pol Pots paranoia i en systematisk nedslagtning af egne borgere, soldater og partimedlemmer. Hver dag så regimet nye trusler.

Derfor er det en balancegang. Gør folket oprør, slår regimet til med hård hånd.

Det så Burmas borgere i 1988, hvor flere tusinde blev slagtet ned på åben gade. Og senest i september 2007, hvor 20.000 munke gik på gaderne i protest.

– Juntaen er helt ligeglade med folket. Det ser vi med al tydelighed efter cyklonen. Og

tag ikke fejl – folk er ekstremt vrede og frustrerede. Men de er også utrolig bange. De ved, at når styret slår til, så er det ofte tilfældigt, hvem og hvor mange de rammer, siger Aung Sun Thein.

På vej mod et folkemord

Og knap en måned efter at cyklonen Nargis ramte Myanmar flyder de nu mere eller mindre opløste lig stadig rundt i det nedre Ayeyarwady delta.

De mange tusinde flygtninge sidder stuvet sammen i pakhuse, kirker og på landevejene.

Stadig ingen har et overblik over antallet af nødstedte og deres præcise situation er ikke kendt. Nødhjælpsorganisationerne opererer med et upræcist skøn på mellem 1,5 og 2,5 millioner nødstedte. Forsyningslinierne er stadig baseret på tilfældigheder og regimets omskiftelige luner.

Der er gået en uge siden Myanmar's øverste leder, seniorgeneral Than Shwe, lovede FN's generalsekretær, at nu ville alle udenlandske hjælpeorganisationer få fri adgang til landet.

Men nødhjælpsarbejderne, journalister og de frivillige beredskabskorps sidder fortsat på hotellerne i Yangon. Deres ansøgninger om at komme de nødstedte til undsætning syltes i regimets mange ministerier.

De fleste, der lever i deltaet, er etniske karenere, der i flere årtier er blevet tvangsforflyttet fra Myanmar's nordøstlige regioner, hvor oprørsgrupper sporadisk kæmper mod styret.

Der tales om, at juntaen bevidst lader dem sulte. Der tales forsigtigt om et folkemord.

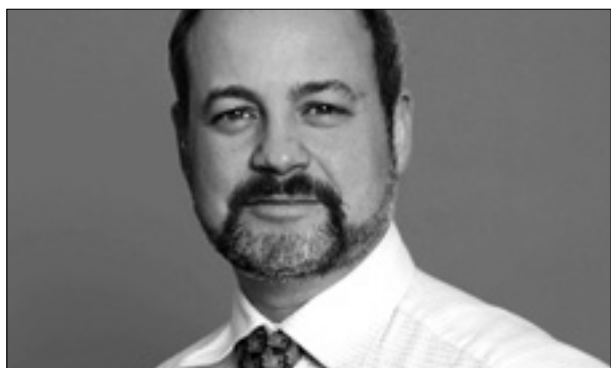
Jesper Løvenbalk Hansen skriver for dagbladet Information, jel@information.dk

Alle kilders navne er opdigtede ligesom deres identiteter er sløret.

I KRIG FOR NØDLIDENDE?

Af Morten Østervang

DARFUR, KOSOVO – og Burma. Verden står jævnlige over for dilemmaet, om man skal bruge militær magt for at hjælpe befolkninger i nød. I Burma har juntaen, måske af frygt for at det kunne blive enden på regimet, holdt internationale hjælpeorganisationer ude. Juntaen har nu, flere uger efter katastrofen, under kontrollerede forhold, tilladt flere nødhjælpsarbejdere at komme ind – måske for at undgå en humanitær intervention, der også kunne blive enden på deres eget regime. Men spørgsmålet er stadig aktuelt: Skal man gå diplomatiets veje, eller skal man intervenere militært, når regeringen så groft tilsidesætter humanitære behov, som det sker i Darfur og Burma? Og bør Danmark arbejde for, at det internationale samfund indfører hjemmel i international ret til at gribe ind over for situationer, hvor regeringer groft lader civilbefolkninger lide – fx Kosovo i 1999, Darfur og senest Burma? Det har vi spurgt tre eksperter om.

Af Kenneth Øhlenschläger Buhl, orlogskaptajn, cand. jur. ph.d.-studerende, Dansk Institut for Militære Studier.

GRIB IND OGSÅ UDEN FN-MANDAT!

DANMARK SKAL, SAMMEN med andre ligesindede stater, gribe ind i Myanmar/Burma, også selvom det sker uden FN mandat og accept fra styret i landet, ligesom vi gjorde det som en del af NATO i Kosovo i 1999. Vi skal gøre det, selvom det formelt vil savne lovlighed i folkeretten, og vi skal gøre det af følgende grunde.

I en globaliseret verden med et fælles sæt grundværdier bør respekten for staternes suverænitet ikke længere stå i vejen for en ansvarlig indgriben, når styret i stater enten begår grove overgreb på deres befolkninger eller på anden måde groft forsømmer deres sikkerhed, som det er tilfældet i Burma.

En indgriben vil her være i overensstemmelse med erklæringen fra FN's Topmøde i 2005, der udstikker klare politiske målsætninger om betydningen af menneskerettigheder og folks ret til at udvikle sig i tryghed. Desværre har folkeretten ikke fulgt med denne udvikling.

Tænk, hvis England og Nazi-Tyskland havde sluttet fred i slutningen af 1940, og ingen ville komme det besatte Danmark til hjælp, fordi folkeretten forbød det?

Hvis vi ikke handler, vil FN's værdier og principper fremstå som tomme ord, og verdens folk, både i Burma, Darfur og herhjemme, miste troen på en bedre fremtid. Dette kan på sigt være skadeligt for os alle. Vi kan næppe få ændret folkeretten her ved at forsøge at indføre nye traktater, som skal tiltrædes af alle nationer. Men netop ved at handle kan vi måske få indført en sædvane i folkeretten, der giver ret til at intervenere under humanitære katastrofer; vi skal med andre ord ændre loven ved at bryde den.

Men ét er gode hensigter; en intervention skal også være fulgt af forstand, ellers kan den ødelægge mere end det kan gavne. En humanitær intervention kan vise sig at være en overordentligt kompliceret opgave, der vil kræve opfølgning og tilstedeværelse i mange år frem, præcis som det er sket i Kosovo. Der findes ingen nemme løsninger her!

Af generalsekretær Henrik Stubkjær, Folkekirkens Nødhjælp

MILITÆR KAN IKKE VINDE FREDEN

JEG FORSTÅR UDMÆRKET baggrunden for spørgsmålet. Tanken har strejft mig, når man mødes af juntaens vanvittige fremfærd. Alligevel bliver mit svar nej. Militæret er gode til at vinde krige, men dårlige til at vinde freden. Det er en sandhed, vi har oplevet utallige gange. Jeg mindes ikke at have oplevet nogen situationer, hvor krig ikke har forværret forholdene for civilbefolkningen, i hvert fald på kort sigt. Jeg tror dybest set ikke, militæret kan løse denne konflikt.

Der skal andre midler til. Internationalt bør der lægges alt det pres på militærjuntaen, som overhovedet muligt. Samtidig bør man presse de lande, som forhindrer FN's Sikkerhedsråd i at vedtage skrappe sanktioner overfor Burma, og man bør arbejde for, at de ansvarlige kan forfølges retligt efterfølgende. Endelig skal presset på juntaen styrkes igennem en øget støtte til civilsamfundet. Der må arbejdes med støtte til demokratiske partidannelser blandt de burmesiske flygtninge i lejrene i nabolandene og rundt i verden. Civilsamfundene inde i Burma må styrkes ved, at vi NGO'er styrker kapacitets-opbygningen af vore partnere, så der ikke opstår et magt-tomrum, når juntaen bukkes under for nationalt og internationalt pres.

Vi bør støtte, at FN får endnu stærkere beføjelser retsligt, til at gribe ind overfor regeringer, som groft lader befolkningerne lide. Strategiske økonomiske og handelsmæssige restriktioner vil kunne ramme sådanne regeringer. Man kunne arbejde for, at det blev muligt at kategorisere et område som 'internationalt katastrofeområde', hvor nødhjælpsorganisationer har ret til at virke under FN-koordination. Hvis landets ledelse ikke vil rette sig efter det, må FN kunne iværksætte stærkere sanktionsmuligheder, og vi skal arbejde for at sikre, at et enkelt land i Sikkerhedsrådet ikke kan blokere for sanktionerne. Men det er vigtigt at understrege, at cyklonen i Burma kræver internationalt diplomati på højt niveau, ikke militær magt og krigsførelse.

Af Jørgen Estrup, seniorrådgiver, tidl. MF for det Radikale Venstre og nuværende formand for FN-forbundet

LÆG PRES PÅ LANDE DER SAMARBEJDER MED BURMA!

NØDHJÆLP – IKKE BOMBER, det er, hvad de burmesiske ofre for cyklonen Nargis har brug for. Det er fristende at true med militær indgriben, når et morderisk regime som de burmesiske generalers bremser international nødhjælp, men nødhjælpen kommer ikke frem, hvis man samtidig skal føre krig imod burmesisk militær. Hurtig og effektiv indsats er alfa og omega for at hjælpe de kvæstede, forhindre epidemier og dække basale behov. Derfor er maksimalt internationalt pres ikke mindst på de lande, som samarbejder med generalerne – Kina, Indien, Thailand og øvrige ASEAN-lande – den bedste hjælp til ofrene.

Generelt har vi en klar dansk forpligtelse: Truede befolkningsgrupper, som lades i stikken af den herskende statsmagt i et land eller direkte udsættes for dens overgreb, har kun det internationale samfunds beskyttelse at håbe på. Derfor vedtog alle FN's medlemslande i 2005 princippet om 'ansvar for at beskytte' (responsibility to protect / R2P) deres befolkninger imod 'folkemord, krigsforbrydelser, etnisk udrensning og forbrydelser mod menneskeheden'. Dermed er der principielt sat grænser for, hvor groft en statsmagt kan mishandle landets befolkning, og der er samtidig taget et første skridt i retning af folkeretlig hjemmel til 'humanitær intervention' for det internationale samfund.

Fra princip til praksis er der dog stadig lang vej, hvilket tragedierne i Darfur, Tibet og Burma viser. Det internationale samfund skal have viljen til at gribe ind, og modstand i FN's Sikkerhedsråd skal overvindes. Næste – svære – skridt er at få Sikkerhedsrådets permanente medlemmer til at frskrive sig vetoretten, når folkemord eller andre grove krænkelse af menneskerettighederne begrundes humanitær intervention. Indtil det lykkes, må der massivt internationalt pres til, jf. Kinas åbning for samtaler om Tibet.

Intet styre bør dog kunne forhindre, at international nødhjælp når frem til landets befolkning. De groteske erfaringer med Burmas generaler viser, at et særligt folkeretligt regelsæt for nødhjælpsens frie adgang er nødvendigt.

UNDERCOVER JOURNALISTER

VISER DEN GRUMME VIRKELIGHED I BURMA

Den uafhængige medieorganisation Democratic Voice of Burma rapporterede som de eneste fra de værste katastrofeområder i Burma lige efter cyklonen. De grupvækkende billeder har været med til at lægge pres på det burmesiske styre og åbne for mere nødhjælp til den lidende befolkning.

Af Marlene Lyhne Sørensen

– INTET. Myndighederne har intet gjort for at hjælpe os.

En mager mand i ærmeløs T-shirt slår ud med armene.

Folk stimler sammen omkring ham foran et snurrende kamera i en midlertidig flygtningelejr i Sinpon uden for Yangon i Burma. Bag dem er presenning og laset stof spændt ud over skeletter af bambusrør. Her bor flere hundrede mennesker efter at have mistet deres hjem i cyklonen, der ramte landet i starten af maj.

Menneskeflokkene råber i munden på hin-

STATUS PÅ KATASTROFEN (28. MAJ)

Det officielle dødstal er 78.000 og 56.000 savnede. FN's vurdering er, at 2,4 mio. mennesker har behov for nødhjælp, over halvdel akut.

Omkring 150.000 mennesker er grundet oversvømmelser blevet fordrevet fra deres hjem, og de opholder sig i 120 forskellige lejre. Mad, rent drikkevand og adgang til medicin er fortsat den primære udfordring. Det ca. 5.000 km² store katastroferamte område er stadig oversvømmet. I slumområderne og landsbyerne omkring Yangon er mellem 80 og 95 pct. af husene blevet jævnet med jorden. Den burmesiske regering har accepteret at modtage nødhjælp fra internationale organisationer og medicinsk personel fra alle ASEAN-lande. ASEAN vil også i samarbejde med FN påtage sig en rolle som koordinator af den internationale nødhjælp. FN's nødhjælpschef fik adgang til de mest berørte områder, og WFP fik adgang til landsbyer, der hidtil ikke har været åbne for FN-organisationer. Omkring én million mennesker har modtaget en eller anden form for international nødhjælp. Hjælpen fordeles primært af FNs lokalt ansatte, Røde Kors frivillige og de NGO'er, der er i landet.

Den officielle danske bistand ligger på samlet 50 millioner kroner. Blandt andet til vandrensningsudstyr samt øjeblikkelig nødhjælp til 30.000 familier. /mls

anden og fægter med armene i vrede og afmagt.

– Intet! Intet har myndighederne gjort!

Bag kameraet står en medarbejder fra The Democratic Voice of Burma (DVB) – en uafhængig medieorganisation, som har gjort det til sit varemærke at trodse militærjuntaens pressecensur for at beskrive situationen i det katastrofe-ramte land.

Med et forgrenet netværk af journalister både i og uden for Burma, har DVB formået at give den burmesiske befolkning en stemme, som ellers aldrig bliver hørt i landets egne statskontrollerede medier. Oplysninger, fotografier og videooptagelser bliver sendt ud af landet og videre til pressefrihed i Norge, hvor DVB har sit hovedkontor.

Burmesiske myndigheder har ifølge DVB forbudt lokale journalister at fotografere ødelæggelserne. I stedet har de fået besked på at tage billeder af generaler, som uddeler nødhjælp til nogle af de mange ofre.

Det er kun lykkedes nogle enkelte udenlandske journalister er slippe ind over grænsen og rapportere fra katastrofeområderne. Det har gjort Democratic Voice of Burma til det eneste medie, som løbende har kunnet give verden et indblik i katastrofens omfang og den stigende frustration i befolkningen.

Mens militærjuntaen hårdnakket har påstået, at der var fuldstændig styr på situationen og nægtet udenlandske nødhjælpsorganisationer at komme ind i landet, så er DVB's billeder af smadrede landsbyer, oppustede lig i floderne og sultne overlevende, der intet har set til hverken myndigheder eller nødhjælp siden orkanen, gået verden rundt på blandt andet CNN og BBC.

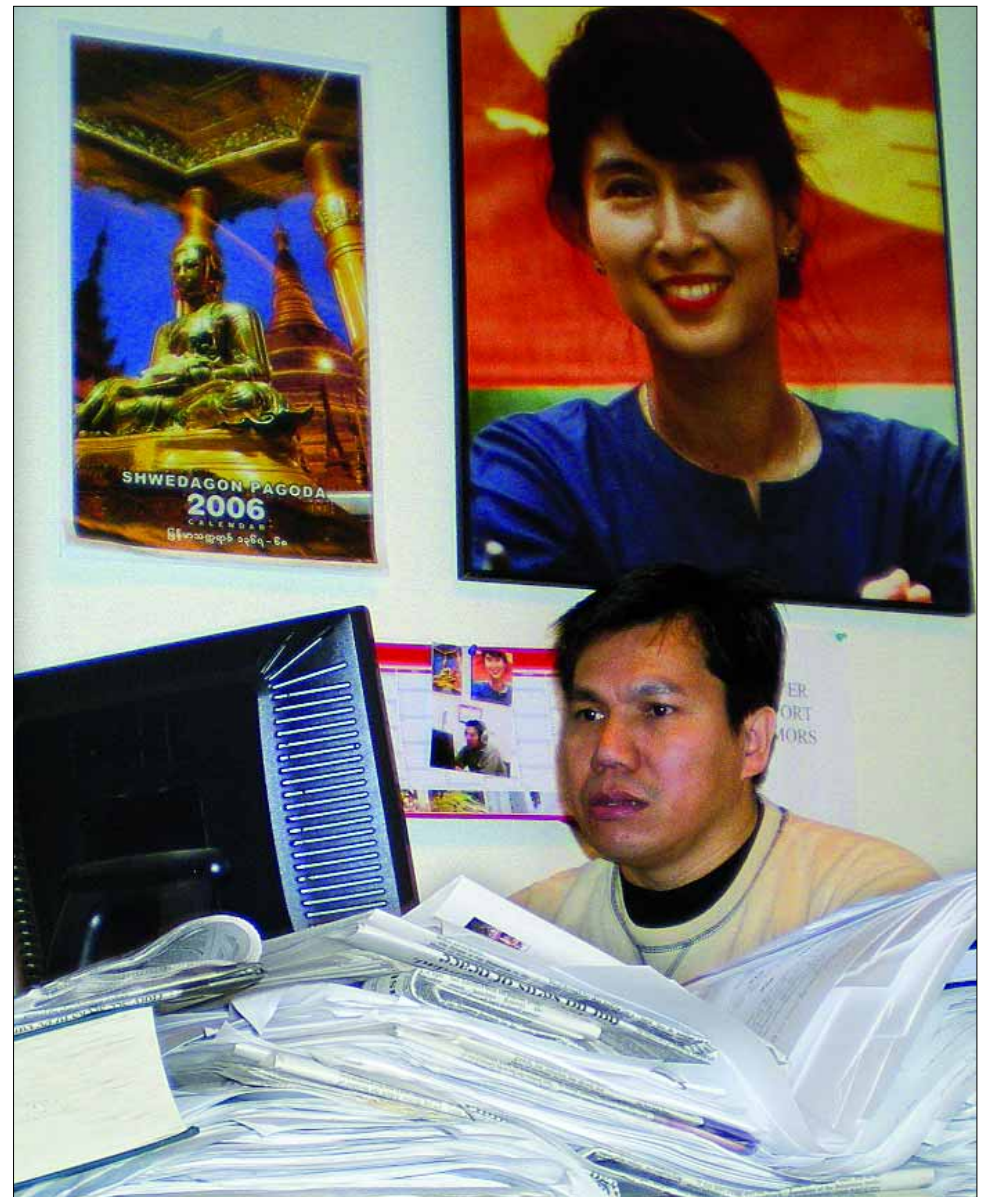
– Det har uden tvivl været med til at øge den internationale bevågenhed og lægge pres på det burmesiske styre, siger Anette Berentzen, generalsekretær i Den Danske Burma Komite, som med penge fra Danida yder økonomisk støtte til DVB.

Generaler jagter journalister

DVB har cirka 60 journalister i Burma. De kender som udgangspunkt ikke hinanden, men arbejder i celler på højst fem, så den enkelte aldrig kan afsløre hele netværket, hvis han eller hun skulle blive opdaget og arresteret.

– Nogle opererer som undergrundsjournalister og beskæftiger sig slet ikke med journalistik i deres officielle liv. Andre er journalister på burmesiske medier men arbejder undercover for DVB, fortæller Khin Maung Win, vice-redaktør på Democratic Voice of Burma.

DVB har eksisteret siden 1992, men slog for alvor sit navn fast under de voldsomme demonstrationer mod militærstyret i Burma i september sidste år. Regimet gjorde alt, hvad det kunne for at mørklægge urolighederne,

En uidentificeret journalist ved Democratic Voice of Burma i Oslo, hvor medieorganisationen sender fra. Af hensyn til sikkerhed er de altid anonyme. Foto: Pierre-Henry Deshayes / Scanpix

men det lykkedes DVB at offentliggøre videooptagelser, der viste soldater tæske løs på de munke, som førte an i protesterne.

Generalerne indledte en klapjagt på journalisterne, og ti af dem er siden blevet fængslet på ubestemt tid.

”

Alle, der arbejder for netværket, kender risikoen. De er forberedt på, at de kan komme til at betale en høj pris.

Khin Maung Win, Democratic Voice of Burma.

De indfangede medlemmer er ifølge familiemedlemmer blevet tortureret og presset til at afsløre navnene på deres kolleger, men det har ikke afskrækket andre i netværket, siger Khin Maung Win. Tværtimod, så er netværket vokset med 20 nye medlemmer.

– Vores kommunikation bliver overvåget og aflyttet, og alle, der arbejder for netværket, kender risikoen. De er forberedt på, at de kan komme til at betale en høj pris men har besluttet ikke at lade sig styre af frygt, siger han.

Meget udstyr blev konfiskeret i forbindelse

med demonstrationerne, men DVB har siden haft tid til at opruste for at være klar til den planlagte folkeafstemning den 10. maj. Derfor var netværket igen klar til at rapportere for fuld kraft, da cyklonen ramte landet.

Meget infrastruktur ligger nu i ruiner, og derfor har det været nødvendigt at indkøbe to ekstra generatorer, der kan levere strømmen. Videooptagelser bliver sendt via satellitudstyr. Men det er dyrt. En halv million kroner koster det at sende et par minutter.

– At få billederne ud er endnu mere værd. Det er vigtigt, at verdenssamfundet ved, hvad der foregår, så det kan lægge pres på militærdiktaturet, siger Khin Maung Win.

Marlene Lyhne Sørensen er freelance-journalist.

DEMOCRATIC VOICE OF BURMA

Laver tv og radio. Målsætningen er at tilvejebringe pålidelige nyheder og informationer til Burmas indbyggere og det internationale samfund. Alle medarbejdere får journalistisk træning. DVB når via parabol ud til cirka 13 millioner, over 20 procent af befolkningen i Burma.

Ill.: Louise Jensen/Spild af tid.

UDVIKLING SÆTTER PÅ DE NÆSTE OTTE SIDER FOKUS PÅ HIV/AIDS-MILLIARDERNE:

- DE GENERELLE AFRIKANSKE SUNDHEDSSYSTEMER ER UDMAGREDE, MENS DONORERNE FLOKKES OM AT STØTTE AIDS-KLINIKKER.
- I EN LANG RÆKKE LANDE KAN MAN BLIVE BEHANDLET MED DYR LIVSFORLÆNGENDE ARV-MEDICIN, MENS BØRN DØR AF INFEKTIONER ELLER DIARRÉ.
- HOSPITALER KAN IKKE FÅ PERSONALE, FORDI DE HØJESTE LØNNINGER ER HOS DE STORE GLOBALE FONDE, DER FOKUSERER PÅ HIV/AIDS.
- AIDS-MEDICIN VÆLTER IND I UGANDA, HURTIGERE END DET KAN DISTRIBUTUERES OG RISIKERER AT BLIVE FOR GAMMELT.

ARV-pillerne – har gjort livet længere og bedre for millioner af afrikanere. Men måske har succesen taget overhånd. Donorerne har glemt de helt almindelige lidelser som diarré. Foto: Mikkel Østergaard

AFRIKA **OVERSVØMMES** AF AIDS-MEDICIN

Internationale donorer pumper aids-medicin for milliarder ind i Afrika i et tempo, så lagre og distribution ikke kan følge med. Imens trækker funklende nye hiv-klinikker personale og ressourcer ud af de allerede afkræftede sundhedssystemer. *Udvikling* har taget turen rundt i Østafrika – i aids-industriens malmstrøm.

Af Jeppe Villadsen, Tanzania, Uganda og Kenya

KAN MAN FÅ for meget af en god ting? Spørgsmålet melder sig, når man ser på de seneste års multimilliard hiv/aids-indsats i Afrika. Aldrig tidligere er så mange ressourcer

blevet sat ind i kampen mod én enkelt sygdom. Tocifrede milliardbeløb flyder årligt fra internationale donorer til den afrikanske sundhedssektor. Funklende nye hiv-klinikker skyder op af Afrikas jord, hurtigere end man kan nå at sige 'anti-retroviral medicin'.

Og resultaterne er imponerende: Millioner af afrikanere er blevet testede for hiv-smitte, og i Afrika syd for Sahara er mindst en tredjedel af de smittede, der har brug for det, kommet i behandling med den livsforlængende ARV-medicin.

Men det er en medalje med en bagside. En bagside, som både afrikanske læger og danske og internationale udviklingsekspert er ved at få øje på.

I lande som Kenya, Uganda og Tanzania, som *Udvikling* har besøgt, overgår ressourcer-

ne, der bruges på hiv/aids-indsatsen langt det, der anvendes på hele det samlede øvrige sundhedsvæsen. Imens er det store flertal, der hverken er hiv-smittede eller aids-syge, overladt til at dø af banale sygdomme.

Hiv lever sit eget liv

I Uganda er der lagre fulde af dyr livsforlængende ARV-medicin, mens der mangler billige kondomer, som kan forhindre nye tilfælde af hiv-smittede.

I Tanzania vrimler det med velbemandede, nye hiv-klinikker udrustet med state-of-the-art hospitalsudstyr, mens lokale sundhedsklinikker hver uge må lukke på grund af personalemangel.

Almindelige børn med diarré kan ikke blive behandlet. Kvinder, der skal føde, kan ikke få hjælp til fødslerne – den slags er der samlet set langt, langt flere mennesker, der dør af, end af aids.

Sanne Olsen, sundhedsrådgiver, Tanzania.

I Kenya er det i forvejen hårdt pressede sundhedssystem ved at segne under anstrengelserne med at distribuere de nye store mængder ARV-medicin.

– Det, der dikterer den meget store indsats over for hiv/aids, er de mange penge, der kommer fra donorerne. Jo, hiv er et problem. Jo, malaria er et problem, men efter min vurdering er der mange andre behandlingsproblemer, som er mindst lige så store i Tanzania, og som slet ikke får tilstrækkelig opmærksomhed, siger Albert Komba, der er klinisk research-koordinator på Tanzanias nationale sygehus, Muhimbili Hospital, i Dar es Salaam.

– Hiv er hovedemnet alle vegne. Sygdommen har sine egne klinikker med særlige hiv-læger og hiv-sygeplejersker. Hospitalerne har særlige huse kun til hiv/aids-behandling, men ikke til nogen andre sygdomme, siger Albert Komba og henviser til de store midler, der løber fra fonde som amerikanske PEPFAR (President's Emergency Plan for AIDS Relief) og the Global Fund to Fight AIDS, Tuberculosis and Malaria.

Fra sine rejser rundt i Afrika har Esben Sønderstrup, der er chefrådgiver for sundhed i Danidas Bistandsfaglige Tjeneste (BFT), gjort lignende iagttagelser.

– De store internationale donorer pusher medicinen til landene i et omfang, hvor sundhedssystemet og ikke engang lagerkapaciteten kan følge med. Det betyder, at der er risiko for, at medicinen når at blive for gammel, siger Esben Sønderstrup og tilføjer:

– De burde være mere tilbageholdende med at give medicinen, og landene burde være bedre til at sige nej – sundhedssystemerne skal kunne følge med.

Spændt til bristepunktet

I Tanzania er hovedproblemet mangel på

uddannet sundhedspersonale. De nye, storstilede hiv/aids-programmer gør indhug i en i forvejen personalehungrende sundhedssektor, der er strakt til det yderste.

Sanne Olsen, sundhedsrådgiver på den danske ambassade i Tanzania, læser hver uge i avisen om nye lokale sundhedsklinikker, som har måttet lukke, fordi der mangler personale.

– Der er en enorm skævvridning i fordelingen af ressourcerne. Der bliver lukket klinikker hver eneste uge. Almindelige børn med diarré kan ikke blive behandlet. Kvinder, der skal føde, kan ikke få hjælp til fødslerne – den slags er der samlet set stadig langt, langt flere mennesker, der dør af, end af aids, siger Sanne Olsen.

– Den største begrænsning er, at det almindelige sundhedssystem rent mandskabsmæssigt ikke kan kapere de kæmpemæssige internationale donationer. Så hvis ikke man går ind og laver en generel styrkelse af sundhedssystemet og arbejder i bredden på at få selve sundhedsstrukturen til at fungere, det vil sige få basisbemanding ud til basisklinikker og få medicinleverancerne og laboratorierne til at fungere osv., kan de store enkeltstrengede programmer være med til fuldstændig at slå bunden ud af systemet. Og jo svagere systemet er, jo større er risikoen for det, siger hun.

Kenya kæmper med mange af de samme problemer. Sundhedsministeriet er overbebyrdet af de store medicin-leverancer og har hverken den fornødne tid, penge eller mandskab til at registrere og distribuere de store mængder ARV-medicin.

Alt går til hiv

Peter Njoroge fra *University of Nairobi* er mangeårig ekspert i reproduktiv sundhed og har ved selvsyn konstateret, hvordan hans område er blevet tappet for ressourcer, mens hiv/aids er blevet mangedoblet.

– De sidste fem-ti år er de penge, der plejede at gå til familieplanlægning og andre områder inden for reproduktiv sundhed, blevet drastisk beskåret. I dag går pengene til hiv/aids-området, der modtager uforholdsmæssigt mange ressourcer i forhold til det øvrige reproduktive område, hvor der stadig er meget store udfordringer, siger Peter Njoroge og nævner blandt andet familieplanlægning, sikrere graviditeter, fødsler og sikker sex.

– Der er en lang liste af områder, som har voldsomt behov for midler, men ikke længere får det, siger Peter Njoroge, der bemærker, at program-medarbejderne er nødt til at 'være kreative', i den måde, de søger og anvender midlerne for at sikre, at nogle af pengene alligevel når til den reproduktive sundhed.

Kirsten Havemann, der er seniorrådgiver i sundhed hos Danida og i en lang årrække har arbejdet med sundhedsspørgsmål i Kenya, fortæller om et sundheds-logistisk system i landet, der er spændt til bristepunktet og ikke får tilstrækkelig tid til at håndtere store nye forsendelser med ARV-medicin.

Belastningen skærpes af, at flere af de store donor-organisationer har fået dispensation fra at betale tilskud til den statslige medicin-distribution for arbejdet med at lagre og viderbringe medicinen, sådan som det hidtil har været tilfældet.

– De store nye medicin-leverancer strømmer ind i de centrale depoter, men der er ikke kapacitet – biler, mandskab, chauffører osv. – til at registrere og distribuere medicinen.

Distributørerne arbejder simpelthen lige på randen af, hvad de kan klare, fordi de ikke får den ekstra indtægt, de plejede, så de kan ansætte flere folk og få flere biler til at køre det ud. Derfor opstår de her situationer, hvor medicinen hober sig op, siger Kirsten Havemann.

For mange spillere

Men skal man ikke bare glæde sig over, at hiv/aids-behandlingen takket være de sygdomsspecifikke programmer er lykkedes at nå et niveau, som hele Afrikas sundhedsvæsen burde have?

Programleder for Folkekirkens Nødhjælp i Tanzania, Cathy Doran, har de seneste år måttet revidere sit syn på, hvad der er god bistand, og hvad der ikke er. Hun peger på, at USA med blandt andet PEPFAR går stik imod den europæiske bistandsfilosofi, der lægger vægt på at give generel budgetstøtte til modtagerlandene og *basketfunding*, hvor donorlandene indbetaler til en fælles pulje.

– Man må sige, at USA virkelig har kortsluttet den europæiske model, som vi har kæmpet for i årevis, siger irske Cathy Doran.

– Men jo længere du er i Afrika, desto tydeligere bliver det, at der ikke er noget rigtigt og forkert svar, for uden PEPFAR-midlerne ville mange ikke modtage behandling og de ville så fortsætte med at smitte andre. Og pengene kommer også frem hurtigere end i mange af de andre programmer. Det er ikke uden problemer, men de får arbejdet gjort, siger hun.

Alle kører deres eget løb

Martin Oteba er som 'chef-farmaceut' øverste ansvarlig for Ugandas medicin-leverancer i Sundhedsministeriet. Med Uganda som stor-modtager af hiv-medicin fra fonde som PEPFAR og Global Fund er der ikke mange i det afrikanske sundhedssystem, der får flere nye donorpenge gennem hænderne end ham. Han glæder sig over, at det endelig er blevet muligt at behandle de mange aids-syge, men han har skarp kritik til måden, det bliver gjort på af de internationale fonde:

– Hiv/aids-indsatsen bliver kørt adskilt fra den øvrige sundhedsindsats, hvilket ikke er en effektiv måde at gøre tingene på. I en situation som Ugandas med store sundhedsmæssige udfordringer og tilsvarende begrænsninger i ressourcer og mandskab, mener jeg ikke, det er en fornuftig måde at udnytte ressourcerne på, hvad enten det gælder mandskab, udstyr, logistik eller andet, siger Martin Oteba og tilføjer:

– Der er for mange spillere, der hver for sig forsøger at løse det samme spørgsmål og ikke er villige til at indrette sig efter, hvordan vi fra statslig side har valgt at gøre det. Jeg ville ønske, at det foregik mere som i militæret med en styrende kommando. Nu er der en masse spillere på banen, som alle sammen gerne vil ses.

Jeppe Villadsen er journalist bosat i Nairobi. Han skriver jævnligt til *Udvikling* og dækker også Afrika for *Kristeligt Dagblad*.
jeppe@villadsen.as

Hiv/aids-indsatsen i Afrika er løbet af sporet. De enorme summer bidrager til at underminere de skrøbelige afrikanske sundhedssystemer, mener Harvard-forsker.

Af Jeppe Villadsen, Kampala

MENS ANDRE PLEJEDE deres nytårstørmænd, åbnede Daniel Halperin året med et brag. Den erfarne Harvard-forsker havde 1. januar i år en artikel i *New York Times*, der udløste et ramaskrig i det amerikanske udviklingsmiljø. I særdeleshed fra hiv/aids-organisationerne.

Med kommentaren 'Putting a plague in perspective' rettede han en skarp kritik mod den internationale hiv/aids-indsats for slet ikke at være i tråd med de faktiske behov og ønsker hos de afrikanske modtagere.

Som en anden sundhedsøkonomisk Bjørn Lomborg talte han for mulighederne for at få mere sundhed for pengene. Meget mere. Hvis en del af de enorme summer til hiv/aids-området blev kanaliseret over i et bredere løft af sundhedssystemerne i de afrikanske lande, ville der for de samme penge kunne opnås langt større resultater, mener han.

– Jeg blev mødt af massiv kritik for artiklen, især fra hiv/aids-NGO'erne, der var ærgerlige over, at jeg tillod mig at kritisere indsatsen og dermed risikere støtten, siger Daniel Halperin, der i 15 år har haft aids som forskningsspeciale og rejst på kryds og tværs i Afrika, da *Udvikling* taler med ham over en knasende telefonforbindelse fra Kampala.

Argumentationen fra de vrede NGO'er var, at det for flere af de største donationer – som George W. Bush' PEPFAR-pulje – gælder, at der er tale om ekstra midler, der, hvis de bliver fjernet, ikke vil gå over i anden form for udviklingsbistand. Mange syntes derfor, det var forkert at risikere at sætte hiv-bistanden over styr, forklarer Daniel Halperin.

– Mange andre – også folk fra hiv/aids-området – har dog udtrykt glæde over, at jeg skrev, hvad de ikke selv turde sige højt.

Celebrity-bistand

Med artiklen satte han ord på en skepsis, der længe havde ulmet over det enorme fokus på hiv/aids fra internationale donor-organisationer som Global Fund, PEPFAR og Clinton Foundation. Da først artiklen havde været bragt, fulgte flere hiv/aids-eksperter efter:

– Hvis vi ser objektivt på tallene, bruger vi for mange penge på aids, lød det fra dr. Malcolm Potts, aids-ekspert fra *University of California*, Berkeley, i januar til nyhedsbureauet AP.

Mens redaktør af det anerkendte lægevidenskabelige tidsskrift *The Lancet*, dr. Richard Horton, slog fast:

– Vi har et system på sundhedsområdet, hvor de, der råber højest, får flest penge. Aids har groft forvredet vores begrænsede budget.

Og Daniel Halperins kenyanske forskerkolleger fra *Harvards School of Public Health*, Richard Wamai, var i aviserne med en skarp kritik af, hvor svært det er at få de vestlige donorer til at

SKÆV, DYR OG UDE AF PROPORTIONER

lytte til modtagerne. Han gjorde opmærksom på, at en stor del af de afrikanske sundhedsinfrastrukturer er så svage, at de ikke kan absorbere donationerne, hvilket betyder, at hiv-medicin nogle gange bliver stående på lagrene, fordi staterne ikke kan distribuere det.

De internationale mega-fonde PEPFAR (President's Emergency Plan for AIDS Relief) og The Global Fund to fight AIDS, Tuberculosis and Malaria får de hårdeste slag af Daniel Halperin og andre, der ønsker at gentænke hele sundhedsindsatsen i Afrika. PEPFAR er med sine 15 milliarder dollars rettet mod at bekæmpe og behandle én enkelt sygdom, der historisk er uden sidestykke. En fornyelse af PEPFAR-programmet er netop ved at gå i gennem Kongressen. Denne gang er bevillingen forhøjet til 50 milliarder dollar, hvoraf ni milliarder skal gå til tuberkulose- og malariebekæmpelse.

– Det er hul i hovedet at tilrettelægge støtten så snævert omkring en enkelt eller nogle få sygdomme. Sandheden er, at det faktisk giver mening at bruge 50 milliarder dollar eller mere på udenlandsk sundhedsbistand, men kun hvis det ikke er begrænset til hiv-programmer. Mange andre offentlige sundhedsbehov i udviklingslande bliver samtidig

”
Vi har et system på sundhedsområdet, hvor de, der råber højest, får flest penge. Aids har groft forvredet vores begrænsede budget.

Redaktør af tidsskriftet The Lancet, dr. Richard Horton.

ignoreret, siger Daniel Halperin.

– Folk i Vesten tror, at alle afrikanere er ludfattige, og at en meget stor del er hiv-positive, men realiteten er, at de fleste afrikanske lande har en stabil hiv-rate på tre procent eller mindre. Alligevel bliver en helt overvældende del af støtten, ikke mindst af den amerikanske, givet specifikt til aids-bekæmpelse. Fordi det er en sygdom, vi kender fra os selv, og som de seneste år er blevet placeret øverst på den globale dagsorden, siger han og kritiserer, hvad han beskriver som en bistandspolitik bestemt af folkestemninger, celebrities og skiftende politiske vinde.

Slår hul i sundhedsvæsenet

– Samtidig er der en tendens til, at hiv er mest udbredt i nogle af de rigeste afrikanske lande, fx Botswana, Namibia og Sydafrika. Disse lande får hundredvis af millioner dollar i støtte til at bekæmpe aids, selv om de sagtens selv er i stand til med deres egne sundhedssystemer at stå for behandlingen, så pengene kunne anvendes, hvor der virkelig er brug for dem.

Hvad ville være en bedre måde at bruge de mange penge på?

– At gå ind i en langt bredere forbedring af sundhedssystemerne i landene. Et generelt løft i sundhedsindsatsen, som måske er mindre synlig og ikke så sexet, men vil have en langt større og mere mærkbar effekt i modtagerlandene. Det ville være langt mere effektivt, i stedet for de nuværende snævre vertikale programmer, som kører parallelt med de afrikanske sundhedssystemer og faktisk bidrager til at underminere dem.

Et af problemerne er det dræn af de bedste læger, sygeplejersker og laboratoriepersonale, der sker i alle de afrikanske lande med donorfinansierede hiv/aids-programmer.

Medicin og diamanter

Aids er blevet defineret som altdominerende indsatsområde, uden at afrikanerne er blevet taget med på råd, mener Daniel Halperin. Spørger man afrikanerne, hvad deres hovedbekymringer er, vil langt de fleste ikke nævne aids, men mere trivielle fænomener som sult, beskidt vand og problemer med udpint landbrugsjord.

– Med ti millioner børn og en halv million mødre i udviklingslande, der hvert år dør af sygdomme, som i vidt omfang kunne undgås, skal vi så mangedoble aids-udgifterne, mens vi kun giver småpenge til projekter, der fx giver sikkert drikkevand, spørger han og gør opmærksom på, at mens USA sidste år brugte næsten 15 milliarder kr. på aids-programmer i Afrika, investerede landet kun 150 millioner kr. i projekter, der sikrer rent drikkevand – en hundrededel af aids-bistanden.

Og han har masser af andre eksempler i ærmet. Han nævner, at en femtedel af alle verdens dødsfald som resultat af diarré optræder i blot tre lande: DR Congo, Etiopien og Nigeria – alle lande med forholdsvis lav udbredelse af hiv. Alligevel bliver diarré, som er forholdsvis enkelt at forebygge og kurere, overset af donorerne, der til gengæld poster næsten en milliard dollars årligt i aids-programmer i disse lande.

Som USAID's rådgiver i hiv-forebyggelse i det sydlige Afrika besøgte han i 2005 og 2006 landsbyer i fattige lande som Lesotho, hvor

”
I Rwanda er omkring tre procent af befolkningen hiv-smittede, og alligevel giver man næsten hele sundhedsbistanden med udgangspunkt i hiv/aids.

Daniel Halperin.

klinikkerne ofte ikke havde råd til at have helt basal medicin på lager, men samtidig lå inde med store beholdninger af dyr aids-medicin og sofistikeret monitoreringsudstyr til hiv-patienterne. Han fortæller:

– Hiv-inficerede børn fik tilbudt eksempla-

risk behandling, mens børn med sygdomme, der var langt lettere at behandle, ikke blev behandlet og nogle gange døde.

Eller tag Botswana, siger Daniel Halperin. Landet har verdens mest lukrative diamantindustri og er det næst-rigeste land målt pr.

”
Hiv-inficerede børn fik tilbudt eksemplarisk behandling, mens børn med sygdomme, der var langt lettere at behandle, ikke blev behandlet og nogle gange døde.

Daniel Halperin

indbygger i Afrika syd for Sahara, men som et af et dusin PEPFAR fokus-lande i Afrika vil det i år modtage omkring 1,5 milliard kr. til at bekæmpe aids oven i de hundreder af millioner, der allerede er givet af medicinalsselskaber, private fonde og andre donorer.

– Da jeg rejste i det tyndt befolkede land for nogle måneder siden, erfarede jeg, at selv Botswanas state-of-the-art hiv-klinikker ikke er i stand til at absorbere så stor en pengetilstrømning.

Nu med myggenet

Til gengæld finder han det positivt, at PEPFAR på det seneste er begyndt at åbne for, at det ikke udelukkende er hiv/aids-behandling, som får støtte, men at der også gives midler til andre sundhedsaspekter hos de hiv-smittede, fx myggenet til at beskytte mod malaria.

– Det er en justering til det bedre, men det er stadig en besynderlig måde at tackle tingene på i stedet for at give en bredere støtte, som ikke afskærer det store flertal, der ikke er hiv-positive, siger han og tilføjer:

– I Rwanda er kun omkring tre procent af befolkningen hiv-smittede, og alligevel giver man næsten hele sundhedsbistanden med udgangspunkt i hiv/aids. Det virker slet ikke logisk og er næppe den mest effektive måde at forbedre sundhedssystemer og levealder på.

Mange millioner af Afrikas børn og voksne dør af fejlnæring, lungebetændelse og andre sygdomme, der er forholdsvis lette at forebygge, men der findes ikke en global fond for rent drikkevand, børns overlevelse og familieplanlægning, beklager Halperin og henviser til, at lederen af Global Fund, Michel Kazatchkine, har slået fast, at 'vi er ikke en fond, der støtter lokal sundhed'.

Skulle modtagerlandenes regeringer være bedre til at sige fra?

– Det er ekstremt vanskeligt som modtager at kritisere eller ligefrem afskære sig fra støtemuligheder til problemer, som er reelle og eksisterende. Det må være donernes ansvar at tilrettelægge en bistandspolitik, der bygger på viden og fakta og har taget modtagernes behov og ønsker i ed.

Daniel Halperin: Mere sundhed for pengene, hvis de enorme summer til hiv/aids-bekæmpelse blev kanaliseret over til det almindelige sundhedsvæsen i de afrikanske lande.

RWANDA

I Rwanda er kun omkring 3 pct. af den voksne befolkning hiv-smittede, men landets minister for hiv/aids, dr. Innocent Nyaruhirira, har gjort opmærksom på, at over halvdelen af Rwandas sundhedsbudget går til hiv/aids. Pengene kommer hovedsageligt fra Global Fund og andre internationale donorer.

Fra 2000 til 2005 blev Rwandas sundhedsbudget øget dramatisk efter indskud fra udenlandske donorer, med det resultat at dødsfald fra aids og aids-relateret tuberkulose faldt.

Fremskridtet spredte sig dog ikke til landets generelle sundhedssystem – nærmest tværtimod: Antallet af tuberkulosetilfælde hos patienter uden hiv steg dramatisk. Børnedødeligheden, der især skyldes diarré, blodforgiftning og andre ikke hiv-relaterede sygdomme, stagnerede på omkring et dødsfald ud af hver femte- sjette nyfødte. Mens mæddødeligheden faldt en smule, men forblev blandt verdens højeste.

I Rwanda tjener sygeplejersker ofte 50-100 dollars om måneden på offentlige sundhedsklinikker, mens deres kolleger, der er støttet af Global Fund, tjener 175-200 dollars.

Ledende sygeplejerske Florence Mukakabano på Kigali Central Hospital, landets national-sygehus, fortæller, at hun mister meget af sit personale til UNDP-programmer, NGO'er og hospitalets eget Global Fund-støttede hiv/aids-program.

ARMOD OG ARV

Har man ingen aids, så må man gå... Den helt almindelige afrikanske familie er ikke donor-darling. Her venter patienter på Ssekiwumna Healthy Center. Foto: Jeppe Villadsen

Udlandet donerer milliarder til hiv-behandling, mens folk dør af banale lidelser. Der er lagre fulde af dyr hiv-medicin, men mangel på billige kondomer. Tag med til Uganda, et land hvor aids-milliarderne ruller.

Af Jeppe Villadsen, Kampala

EN SOLBESKINNET SØNDAG i april sidste år kører Diego Angemi fra Sipi Falls i det østligste Uganda mod hovedstaden Kampala. Han har været en weekend på landet sammen med sin kone og et par kolleger. Strækningen har han kørt mange gange før, men denne gang sker der noget dramatisk.

En bevidstløs dreng ligger i vejkanthen, offer for en flugtbilist.

Chokerede bringer de barnet til et regionalt

sygehus i byen Mbale 20 kilometer væk. De håber, at de personlige og professionelle kontakter, de har udviklet gennem års arbejde for finansministeriet i samarbejde med sundhedsministeriet, USAID og forskellige hospitaler, kan hjælpe til at redde drengens liv.

Men håbet svinder hastigt, da de træder ind på hospitalets skadestue og møder et apatisk personale, der nærmest skal overtales til at undersøge drengen.

– Det mest utrolige er, at lægen nærmest virker irriteret over, at vi kommer med drengen. Efterhånden finder vi ud af, at grunden til, at han ikke foretager sig noget, er, at han ikke har noget udstyr på afdelingen. Ikke engang basalt genoplivningsapparat, fortæller Diego Angemi.

Skadestuen har hverken ilt, blodtryks-overvågningsudstyr eller så meget som en simpel lommelygte til at lyse den bevidstløse dreng i øjnene med.

– Mens vi venter og håber på, at lægen tager ansvar for situationen, eller at sygeplejersken måske finder noget udstyr på en anden afde-

ling, mærker vi drengens hænder blive kolde og ser hans pupiller udvides. Han dør for øjnene af os, siger Diego Angemi.

Bagefter tilbringer gruppen en times tid i tavshed foran sygehuset. Mens de sunder sig, går det op for dem: De er faktisk omgivet af millioner af dollars i medicin og hospitalsudstyr. En nyopført bygning, der tilhører landets førende aids-organisation TASO og en afdeling af *Joint Clinical Research Centre*, der forsker i hiv/aids og hvert år uddeler for hundreder af millioner kroner ARV-medicin, er naboer til skadestuen – begge er hovedmodtagere af USA's milliardstøtte til aids-bekæmpelse i Uganda.

Alene den amerikanske PEPFAR-støtte (President's Emergency Plan for AIDS Relief) til Uganda beløb sig sidste år til 1,1 milliarder kr. I år når den op over 1,3 milliarder kr. – et beløb, der langt overstiger budgettet for hele det ugandiske sundhedsministerium.

Japansk flop

– Det får én til at overveje, om skævheden i

tildelingen af midler er berettiget. Den hyppigste dødsårsag i Uganda er malaria. Ikke for at sige at hiv/aids ikke skal have nogen penge, men der bør være en vis grad af fornuft i fordelingen af ressourcer, mener Diego Angemi, der til daglig arbejder som seniorøkonom i Ugandas finansministerium.

– Hvis ressourcerne i stedet blev fordelt via staten og regeringen, ville man opnå et mere afbalanceret resultat, siger han.

Ud af 111 bistandsprojekter med en samlet værdi på 1,5 milliarder kr., der er givet i støtte til den ugandiske sundhedssektor over de to seneste år, er kun to projekter rettet mod offentlige, regionale hospitaler. Og blot seks af donorerne – en af dem er Danida – har valgt at give direkte støtte til opbygningen af sundhedssektoren.

– Men den skævhed er ikke engang det mest bekymrende – nogle donorer kan have gode grunde til, at de ikke vil kanalisere midler gennem staten. Men som et absolut minimum bør de oplyse regeringen om, hvad de laver. Som det kører nu, er der et stort overlap

OMATERAPI

Joint Medical Research Centre i Kampala har palmelunde, børnelegeplads og rigeligt med hiv-medicin. Foto: Jeppe Villadsen

i aktiviteterne og derfor et kæmpe spild, fordi mange organer gør de samme ting, uden de er klar over det.

Han fortsætter:

– Der er heller ikke i sig selv noget galt med, at kun to af projekterne retter sig mod de offentlige, regionale hospitaler. Men hvis regionale hospitaler er en prioritet hos den ugandiske regering, skulle udviklingspartnere så ikke, når de assisterer i opbygningen af et bæredygtigt nationalt sundhedssystem, rette sig ind mod de nationale prioriteter, frem for hvad de selv finder vigtigt? Det viser bare, at nationale prioriteter i virkeligheden ikke er afgørende for mange internationale donorer.

Ironisk nok læser Diego Angemi to dage efter køreturen i avisen *Daily Monitor*, at et japansk-sponsoreret program til modernisering af de regionale sygehuse netop skulle have gennemført en totalrenovering af sygehuset i Mbale. Sundhedsministeren praler i artiklen af det gennemmoderniserede hospital som et sted med særligt fokus 'på menneskelige sundhedsressourcer, tilstrækkeligt

uddannet personale samt udstyr og medicin'.

Diego Angemi gætter på, at situationen i Mbale snarere afspejler virkeligheden på et sygehus med et samlet årligt indkøbsbudget til medicinsk udstyr på 617.000 kr. og et årligt budget til videreuddannelse på 31.000 kr. – til hele hospitalspersonalet.

En catch 22

I Ugandas sundhedsministerium erkender man gerne, at der er en stor skævhed i fordelingen af ressourcerne.

Det gør i hvert fald Martin Oteba, der som 'chef-farmaceut' er øverste ansvarlige for Ugandas medicin-leverancer.

– ARV-medicinen er dyr, og hiv-testene er mindst lige så dyre, så udgifterne til hiv overvælder sundhedsbudgettet – det overskygger, hvad der ellers er tilgængeligt i sundhedssystemet, siger Martin Oteba.

Men tilføjer, at det er en *catch-22*, fordi de heller ikke kan undlade at behandle de hiv-smittede.

– Det er et svar på en krisesituation, men

svaret er skævvredet, ingen tvivl om det. Behandlingen af de hiv-smittede burde ikke berøve andre sygdoms muligheden for at blive behandlet. PEPFAR handler kun om hiv/aids, og der er mange andre programmer, men de ser alle sammen på hiv/aids. Så tildelingen af ressourcer er meget skæv, sammenlignet med, hvad vi kan skaffe til at opbygge sundhedsinfrastruktur, udvikle de menneskelige ressourcer osv.

Martin Oteba er netop ved at lægge sidste hånd på beregningerne af sundhedsbudgettet for 2008/2009. Udkastet ligger foran ham på skrivebordet og taler sit eget tydelige sprog:

PEPFAR-midlerne beløber sig til 169 millioner kr., Global Fund til 152 millioner kr.

Samlet løber ARV-medicinen op i omkring 336 millioner kr., mens der til al den øvrige medicin kun er afsat 123 millioner kr. – malaria undtaget, idet en ny malariakur de sidste par år har sendt udgifterne til malariabehandling i vejret.

– Så der er en kæmpe ulighed, der delvist hænger sammen med, at da vi tog fat om hiv-

byrden, skar vi samtidig i udgifterne på de andre sundhedsområder, fordi vi tænkte, at der ville være færre udbrud af andre sygdomme, når folk kom i behandling for aids, forklarer Martin Oteba. Det er dog kun sket i begrænset omfang.

Af puljen med den øvrige medicin indgår endda også det forebyggende antibiotika, ARV, som alle hiv-smittede skal tage hver dag, så længe de lever.

– Det i sig selv er et enormt beløb til medicin, der ellers kunne ellers være brugt til halsbetændelser, lungebetændelser og andre infektioner. Så en meget stor del af pengene er skiftet fra at gå til behandling af de 'almindelige' hiv-negative patienter.

Og skævheden vokser i takt med, at flere kommer i behandling, og de overlever længere med sygdommen. I dag modtager omkring 120.000 ugandere gratis ARV-medicin, hvilket er ca. halvdelen af de hiv-smittede, der har brug for behandlingen. Der er 1-1,2 millioner hiv-smittede i Uganda.

Selve indkøbet af hiv-medicinen er en

komplikeret affære. Mindst seks forskellige organisationer køber ARV-medicin ind, som de enten selv uddeler eller distribuerer videre til samarbejdspartnere. Foruden Global Fund og PEPFAR har Joint Medical Research Centre deres eget indkøb. Ugandas sundhedsministerium og Clinton Foundation indkøber også ARV. Endelig har *Catholic Relief Services* (CRS), der er finansieret af USAID, et globalt behandlingsprogram og laver samlede indkøb af ARV-medicin, som de sender ud til alle deres program-samarbejdslande.

Netop koordineringen mellem de mange hiv-aktører er ifølge Martin Oteba et stort problem:

– Medicinen skal i sidste ende ud til de samme patienter i de samme distrikter i landet, så det giver problemer, at forskellige instanser hver for sig står for at indkøbe og distribuere hiv-medicinen. Selv om de siger, at de arbejder inden for det nationale system, så skal de også stå til ansvar for en ledelse i Washington eller København. Så det er ikke sikkert, at de gør det, den ugandiske embedsmand fortæller dem, de skal gøre, siger han.

Børnene i Palmelunden

Efter besøget i sundhedsministeriet tager *Udvikling* ud for at se nærmere på nogle af de nye hiv-behandlingssteder. Først Joint Clinical Research Centre, hvis hovedafdeling i Kampala har ry som en mønsterklinik, når det gælder hiv-behandling i Uganda.

Klinikken ligger i udkanten af byen. Hvide pavilloner ligger spredt over et sirligt plejet grønt område, der bedst kan beskrives som en palmelund. En gruppe pårørende har sat sig på en skyggefuld bænk under et bredkronet træ. På en græsplæne længst væk fra indgangen leger en flok børn. Tidligere blev de hiv-smittede børn behandlet samme sted som de voksne, men de har nu fået deres eget område med legetøj og plads til at lege.

– Børn er børn. De skal ikke tvinges til at opføre sig som voksne, siger dr. Ssali Frances, der er vicedirektør på Joint Clinical Research Centre i Uganda.

– Før var der ikke noget børnevenligt miljø, men nu har de fået deres egne behandlingstilbud, der er tilpasset de forskellige aldersgrupper, og hvor de kan larme og løbe rundt. Det er dejligt, siger han.

I ankomstrummet venter et halvt hundrede patienter. En enkelt kaster op i en sort plasticpose, men ellers er det ikke til at gætte, at der er tale om hiv-smittede og aids-syge mennesker. De fleste ser sunde og raske ud.

Joint Clinical Research Centre er en selv-ejende statslig institution, der både udfører hiv-behandling og forskning. Centeret udleder medicin til 42.000 mennesker fra 51 klinikker over hele Uganda, hvilket gør det til den største udbyder af ARV-medicin i hele Afrika syd for Sahara.

PEPFAR gør en forskel

PEPFAR er med sine medicinleverancer den helt dominerende donor, men også Clinton Foundation og andre bidrager til centret.

– I lang tid var der ingen midler til hiv-behandling i Uganda. Det blev betragtet som dyrt til, at staten kunne gå i gang med det, og der var heller ingen donormidler. Patienterne måtte selv betale for deres behandling, så det var udelukkende for de

superrige, siger Ssali Frances.

Prisen lå på 1.000-1.500 dollars om måneden bare for medicinen. Da centeret modtog den første bevilling fra PEPFAR i 2003, var prisen for den billigste behandlingsform faldet til omkring 30 dollars om måneden.

– Men selv det var helt uden for rækkevidde for de fleste mennesker, så midlerne fra PEPFAR har gjort en kæmpe forskel i mange uganderes liv, siger Ssali Frances, der glæder sig over, at centret i dag modtager rigeligt med medicin.

Han erkender, at Joint Clinical Research Centre med sine mange ressourcer opsluger personale fra andre sundhedsområder. Centrets læger og sygeplejersker får noget mere i løn end på de offentlige klinikker.

– Men vi er ikke dem, der betaler mest, så også her mister vi personale. De rykker videre, alt efter hvad der findes af projekter og jobs. Vores personale har et rigtig godt renommé, så andre institutioner har det med at være på udkig hos os.

Det er især udenlandske organisationer som WHO, der trækker i de ansatte.

– Hele hiv/aids-området har nok opsuget nogle af de bedste hjerner. Mange er meget engagerede i aids, og der er virkelig kommet skub i området efter alle de år, hvor patienterne bare døde, fordi der ikke var nogen behandling. Forhåbentlig, når det er overstået, kan vi bevæge os videre til nye opgaver, siger Ssali Frances.

Fladskærme og aroma-terapi

Herfra går turen videre til TASO – *The Aids Support Organisation* – der ligesom Joint Clinical Research Centre har hiv-klinikker spredt over hele landet.

Dette center ligger i byen Masaka i det sydlige Uganda og er blandt landets ældste. Det

startede i 1988 i et lille lokale i byens hospital, hvor det blev drevet frivillige, men er blevet udvidet mange gange siden.

Nu ligger det og lyser op med en funkende ny bygning i den fjerneste del af hospitalsområdet. Bygningen er betalt af svenske SIDA og er en del af et større bygningskompleks, hvor TASO tager sig af hiv-behandling, tests og rådgivning.

Udviklings udsendte bliver vist ind i et stort lyst kontor med nye møbler og masser af kampagnemateriale. ”Scaling up HIV/AIDS protection”, står der på en TASO-kalender på væggen. Det er her centrets 26-årige og meget imødekommende PR-medarbejder Martha Nakayma arbejder.

Hun fortæller om de store behov, der er i et distrikt med anslået 80.000 hiv-positive, og om de 25.646 mennesker, der indtil nu har modtaget hjælp fra TASO-centret – 2.014 i form af livsforlængende ARV-behandling.

I dag råder centeret over 91 medarbejdere, hvilket er en fordobling på tre år. Staben tæller blandt andet fem læger, syv sygeplejersker, 23 rådgivere, ni it-medarbejdere og to PR-medarbejdere. PEPFAR er hoveddonor til TASO med 60 pct. af midlerne, mens USAID er nummer to med ca. 15 procent.

– Vi er altid i stand til at tilbyde den fornødne medicin til vores klienter. Det har ikke været nødvendigt at sende nogen videre til andre klinikker. Men vi indlægger ikke patienter, så i de tilfælde bliver de sendt videre til det offentlige sygehus, som er vores nabo, siger Martha Nakayma.

TASO-bygningen er ét år gammel og ser stadig skinnende ny ud, udstyret med nye fladskærme, Dell-computere og HP-laserprintere. Martha Nakayma trækker skuffen ud og viser pakker med TASO-slips og TASO-silketørklæder, som klinikken sælger som en

blanding af PR og fundraising. Journalisten får en helt stak glitrende brochurer om TASO's arbejde med under armen.

Denne dag er der ikke patienter på centret. En dag om ugen er reserveret til at tage på hjemmebesøg hos folk, der bor for langt væk til selv at møde frem. De eneste patienter på klinikken er nogle kvinder, der sidder og syr på pedaldrevne symaskiner.

Det er en del af TASO-klinikens kapacitetsofbygnings program fortæller Martha Nakayma. Hiv-smittede lærer at sy, trænes i landbrug og tilbydes mikrolån for bedre at kunne klare sig selv. Der er også en teatergruppe, der laver drama om hiv-relaterede emner.

Vi fortsætter gennem en smal port til klinikens fjerneste bygning. ’Aromaterapi’, står der på en af dørene.

– Vi tilbyder massage og særlig aromaterapi, der kan hjælpe til at fjerne smerter forskellige steder på kroppen, forklarer Martha Nakayama.

Læge med hønsehoid

På vej tilbage mod Kampala kører vi omkring en ganske almindelig lokalklinik. *Ssekiwumma Healthy Center*, der ligger et par kilometer oppe ad en grusvej fra hovedvejen.

Her kommer 20-30 patienter på en almindelig dag. Typisk med malaria, hoste, hudinfektioner, ormeangreb og diarré. I venteværelset sidder en kvinde med to børn. Begge børn har malaria og hoste, fortæller hun. Øjnene svømmer på den mindste, der er omkring ét år gammel.

Klinikken er tredje niveau ud af i alt fem niveauer i det ugandiske sygehusvæsen, hvor hospitalerne er niveau-fem. Her er ingen læge tilknyttet, men en klinisk medarbejder, som har en treårig medicinsk uddannelse, foruden

KRITIK AF FONDENE

Avisen Los Angeles Times lavede i december sidste år en omfattende kulegravning af indsatsen fra Global Fund og Bill Gates Foundation i Afrika. Avisen konkluderede blandt andet at:

- **Ved at bruge størstedelen** af midlerne i kampen mod højt profilerede dræbere som aids, har bidragene fra Gates øget efterspørgslen efter veluddannede specialister og trukket personale fra det almene sundhedsområde. Som resultat af personalemanglen er mange børn af hiv-overlevende blevet overladt til mere almindelige dødbringende sygdomme som diarré, fødselsinfektioner og iltmangel hos nyfødte.
- **Fokuseringen på nogle få sygdomme** har givet for lidt midler til basale fornødenheder som ernæring og transport og derved undergravet effekten af fondens bevillinger. Mange kan ikke komme til klinikker, der tilbyder gratis livgivende behandling, fordi de ikke har råd til transporten, mens andre får så lidt at spise, at de kaster de gratis ARV-piller op igen.
- **”De afrikanske sundhedssystemer** er i dag svagere og mere fragmenterede, end de var for ti år siden. (...) Svækkelsen er blevet forværret, i takt med at Global Fund og andre programmer nu tilbyder universel adgang til hiv-behandling,” konstaterede en rapport fra 2006, der var iværksat af Global Fund og Verdensbanken.

PEPFAR I UGANDA

Uganda er et af PEPFAR's 15 fokuslande.

Med et årsbudget på 283,6 mio. dollars i 2008 er PEPFAR langt den største spiller i USA's sundhedsbistand til Uganda.

Den øvrige amerikanske sundhedsindsats varetages hovedsageligt af USAID og er på 51,2 mio. dollars, fordelt på 21,8 mio. til malaria samt 11,5 mio. til uddannelse af sundhedspersonale 10,4 mio. til familieplanlægning, 5,4 mio. til bekæmpelse af børnedødelighed, 2,1 mio. til tuberkulose.

Befolkning i Uganda: 29 mio.

6,7 pct. af befolkningen (15-49 år) er hiv-smittede. I alt 1 mio. mennesker.

Kun 12 pct. af befolkningen i Uganda er testet for hiv. Der er derfor en vis usikkerhed om antallet af hiv-smittede.

DANSK HIV/AIDS-INDSATS

Regeringen har vedtaget at fordoble midlerne til hiv/aids-bekæmpelse frem til 2010, fra omkring 500 mio. kr. i 2006 til 1 mia. kr. i 2010.

Af de nye ekstra penge går 100 mio. til multilaterale programmer, mens resten (hovedparten) bliver afsat til nye bilaterale initiativer i Afrika.

Danmark bidrager med 173 mio. kr. årligt til Global Fund i perioden 2008-2010. Det er en stigning fra de hidtidige 140 mio. kr. om året.

Danida fik i 2005 en ny strategi for bekæmpelsen af aids. På Udenrigsministeriets hjemmeside hedder det bl.a:

Strategien anskuer ikke hiv/aids som et specifikt sundhedsproblem, men netop som et bredere udviklingsproblem. Og den danske indsats indrettes derefter.

”Derfor er indsatsen mod hiv/aids så bred. Bekæmpelse af fattigdom, støtte til uddannelse, til landbrug, til kvinders rettigheder, ja, næsten al udviklingsbistand, er også en del af kampen mod hiv/aids. Men sygdommen kræver naturligvis også en mere målrettet indsats.” lyder det.

en jordmoder, en sygeplejerske og tre sygeplejersassistenter.

Klinikken har et budget på 19.600 kr. til indkøb af medicin, udstyr og drift om året. Lønningerne er et andet regnskab.

– Det er meget lidt. Jeg tror, det er, fordi den samlede kasse er meget lille, siger stedets 50-årige kliniske medarbejder, Charles Mugenyi.

Han får selv en månedsløn på 1.100 kr.

– Lønnen svarer ikke til, hvad de ansatte burde få. Lønningerne er stadig små i Uganda, ler han undskyldende og fortæller, at han er nødt til at arbejde ved siden af. Han har blandt andet et lille hønsehold.

Men det største problem er de svingende leverancer af medicin. Og så mangler der transportmuligheder for de patienter, der skal sendes videre til en større klinik eller hospital, siger Charles Mugenyi, der drømmer om en motorcykel til den lille klinik.

Ssekiwumna Healthy Center har heller ikke sit eget laboratorium og er derfor ikke autoriseret til at give ARV-medicin. De havde et engang, men kunne ikke skaffe laboranter.

Misunder han hiv-klinikkerne?

– Ja, der bliver sendt mange penge til hiv/aids, fordi det er en frygtelig sygdom. Men jeg mener, at der skulle gå flere penge til andre programmer, fx til vaccinationsprogrammer, til tuberkulose, til familieplanlægning osv. Gennem tiden har man kunnet se, at de programmer, der har fået mange penge, har fungeret utrolig godt, men når så ressourcerne er blevet trukket ud, går de ned.

Nu sker der noget

Tilbage i Kampala mødes *Udvikling* med koordinator af PEPFAR-programmet i Uganda, Premila Bartlett. Hvad mener hun om kritikken af, at hiv-indsatsen er fejlproportioneret?

– WHO og andre organisationer havde for fem år siden alle mulige tanker om at få så og så mange mennesker i behandling, men ingen kastede ressourcer ind i det. Der var en masse snak, men ikke nogen handling. PEPFAR er et program, der faktisk har kastet ressourcer ind i sygdommen og fået tingene til at ske, siger Premila Bartlett og tilføjer:

– Men idealet er selvfølgelig at bruge dette som en mulighed for at styrke det nationale sundhedssystem, som ikke nødvendigvis ellers bliver styrket. Så nu begynder vi at se på, hvordan vi kan være med til at opbygge systemerne til gavn for den samlede sundhedsindsats.

De seneste tal fra september 2007 fortæller, at i alt 106.000 hiv-smittede ugandere er i behandling med ARV-medicin. 83.000 med direkte hjælp fra PEPFAR enten i form af medicin, lægehjælp eller anden støtte. *Uganda AIDS Commission*, der har ansvar for at tilrettelægge den nationale hiv/aids-indsats, har regnet sig frem til, at PEPFAR kan tage æren for 80-85 pct. af Ugandas hiv/aids-indsats. En stor del af den øvrige indsats står Global Fund for.

Kritikken af, at PEPFAR skaber et parallelt system til det offentlige sundhedssystem og derved er med til at underminere det, kan Premila Bartlett ikke genkende.

– Grundlæggende forsøger PEPFAR at få noget gjort inden for det eksisterende system. Men i mange tilfælde er det eksisterende

system i stykker, så vi forsøger at reparere det ødelagte system, samtidig med at vi forsøger at nå vores mål.

Hun nævner Ugandas store nationale medicinlager og medicindistributør National Medical Store (se næste side) som eksempel. PEPFAR har valgt at gå uden om det statslige system og køre med sin egen faste leverandør af ARV-medicinen.

– Vi har et system, der ikke virker, men alle vil gerne opbygge det – danskerne vil gerne, amerikanerne vil gerne. Men hvis regeringen ikke har *commitment* til det, bliver det så repareret? Og vil de folk, som har brug for sundhedsydelse, faktisk få dem? Så vi arbejder gennem det nationale system, så meget vi kan og prøver at opbygge det. Men hvis der ikke er nogen *commitment* til at tage på sig, hvad vi kommer med for at opbygge systemet, hvad gør vi så? I sidste ende er vi nødt til at få sundhedsydelse ud til befolkningen, siger PEPFAR-koordinatoren.

Presseattachéen, der indtil nu har lyttet i tavshed, bryder ind:

– Pointen er ikke at kritisere den ugandiske regering og den måde deres sundhedssystem virker på, men vi forsøger at nå et mål. Og hvis redskabet til det ikke er det mest effektive redskab, så vil du gerne skabe et redskab, der kan hjælpe dig med at nå målet og samtidig få dem til at vokse indefra.

Premila Bartlett gør opmærksom på, at selve uddelingen af medicin, håndtering af test, behandling og andre services udføres af lokale partner-organisationer og internationale NGO'er.

PEPFAR har desuden et partnerskab med sundhedsministeriet, som det hjælper med at udarbejde landets hiv/aids-politik.

Spørgsmålet om brain drain – at de ressourcestærke hiv/aids-programmer trækker det bedst kvalificerede personale ud af det almene sundhedssystem – er derimod ikke noget PEPFAR i Uganda har gjort sig overvejelser om.

– Det er svært for mig at kommentere på, fordi jeg ikke en god fornemmelse af det. Jeg ved ikke, hvordan folk rykker rundt mellem forskellige arbejdssteder. Det, vi ser på, er at prøve at adressere spørgsmålet om menneskelige ressourcer inden for den offentlige sektor, fordi det er den offentlige sektor, vi arbejder inden for – på den ene eller anden måde. Vi hjælper regeringen med at forsøge at udvikle strategier til at opbygge en komplet stab af sundhedspersonel. Men jeg kan ikke sige, at jeg har viden om det, siger Premila Bartlett.

Mangler kondomer

Claes Broms er Danida-rådgiver for det ugandiske sundhedsministerium. Han peger på, at det er en mangeårig konflikt mellem to fløje inden for sundhedsbistand: En vertikal – ofte sygdomsspecifikke – tilgang og en tilgang, der lægger vægt på at kanalisere bistandsmidlerne bredere ind i modtagerlandenes egne sundhedssystemer.

– Der er en stor gruppe af aktører, som føler, at det vertikale approach er den eneste måde, man kan ruske op i de dårligt fungerende afrikanske sundhedssystemer og få dem til at yde, så vi får noget ud af bistanden. Og så er der en lige så determineret gruppe, der føler det modsatte – at vi faktisk under-

minerer systemerne på den måde, siger han og tilføjer:

– Der finder en meget ophedet diskussion sted mellem repræsentanter fra de to fløje, men med de nye store globale initiativer og alle de mange penge har den vertikale tilgang fået langt mere vind i sejlene, end de havde for 10-15 år siden, mens den anden side er blevet trængt tilbage – desværre efter min mening.

Claes Broms kritiserer blandt andet de mange betingelser, der er knyttet til at modtage midler fra de vertikale programmer – betingelser, der ofte er i modstrid med, hvordan de nationale systemer arbejder.

– Hvis man skal have fat i disse penge, skal man organisere sig på en ganske bestemt måde, udarbejde bestemte rapporter, arbejde efter bestemte metoder osv. Alt sammen utroligt tids- og ressourceforbrugende. Men der er enorme pengesummer i de nye pengetanke, så det er klart, at hvad de siger, dikterer mange af betingelserne for, hvordan det hele fungerer.

Desuden rammer de vertikale programmer ofte ved siden af og er under alle omstændigheder ikke den mest effektive måde at give bistand på, mener Claes Broms.

– Mange vertikale programmer og donorer indkøber fx bestemte køleskabe til vaccinationer og intet andet. Andre vil komme med bestemt medicinsk udstyr, og det er ofte besluttet i donorhovedkvarterer i USA eller Europa, nogen gange uden at involvere landets sundhedsministerium. Andre gange sker det i donorens hovedkvarter i modtagerlandet, uden at de distrikter, det vedrører, er blevet konsulteret eller informeret. Så over det meste af Afrika kan du ganske ofte se lastbiler, der kommer og læsser kasser af med medicin eller udstyr, som ingen i distriktet anede skulle komme, eller nogensinde har udtrykt ønske om eller behov for, siger han.

Claes Broms gør opmærksom på ironien i, at mens der er rigelige med ARV-forsyninger er der nu mangel på kondomer, der kan forhindre ny smitte.

– Så du har for mange ARV'er, men mangler kondomer!

De nye, store ARV-programmer bidrager til at fragmentere og underminere et sundhedssystem, mener han. Foran sig har han en optælling over bemanningen på alle landets hospitaler og sundhedsklinikker. 2/3 har en bemanning på under halvdelen af, hvad de er normeret til. Bundskraberen er lokalklinikken i Amuria i Norduganda med kun 15,5 procent af fuld bemanning.

– Det tager utrolig meget tid fra mange sundhedsarbejdere, der allerede er overbebyrdede med at gøre alt det, de gjorde i forvejen samt medicinsk udstyr, transport – alle mulige ressourcer. De internationale donorer kommer ind og overtager nærmest styringen og stiller utrolige krav til sundhedssystemet. Det er bestemt en udfordring, som jeg ikke synes, vi har fundet en rigtig løsning på endnu.

Læs også reportage om situationen på hiv/aids-området i Tanzania på www.udvikling.dk

AIDS I AFRIKA

22,5 mio. afrikanere i Afrika syd for Sahara har hiv/aids, ifølge UNAIDS' seneste opgørelse fra nov. 2007.

Det er 68 pct. af alle hiv-smittede i verden.

Tallet dækker over store regionale forskelle – fra under 1 pct. smittede på Madagaskar til over 30 pct. i Lesotho.

28 pct. af de hiv-smittede i Afrika syd for Sahara, der havde brug for det, modtog pr. december 2006 livsforlængende ARV-medicin. Andelen forventes at være steget væsentligt siden.

Befolkningsandelen af folk med hiv/aids er stabil eller svagt faldende i landene syd for Sahara, da der kommer færre nye smittede, end der dør af sygdommen. Det samlede antal stiger dog stadig som følge af befolkningsvæksten.

I alt 1.990.000 mennesker modtog pr. 1. december 2007 ARV-medicin gennem enten PEPFAR eller Global Fund.

AMERIKANSK AIDS-STØTTE

Den amerikanske PEPFAR-fond (President's Emergency Plan for AIDS Relief) blev søsat af præsident George W. Bush i 2003. Med sine 15 mia. dollars over fem år rettet alene mod at bekæmpe og behandle hiv/aids er PEPFAR historisk uden sidestykke.

En fornyelse af PEPFAR-programmet er netop ved at gå i gennem Kongressen. Denne gang med bevillingen forhøjet til 50 mia. dollars, hvoraf fem mia. skal gå til at bekæmpe malaria og fire mia. til tuberkulose.

THE GLOBAL FUND

Kofi Annan tog initiativet til *the Global Fund to Fight AIDS, Tuberculosis and Malaria* i 2002 for at intensivere kampen mod de tre sygdomme.

Fonden har pr. 1. juni 2007 indsamlet 6 mia. dollars og har lovede midler for omkring 10 mia. dollars.

I sine første fem år har Global Fund fordelt 3,7 mia. dollars til 428 projekter i 132 lande.

58 pct. er gået til hiv/aids, resten til malaria og tuberkulose.

Global Fund er finansieret af en række lande med USA som største giver samt private bidragydere som Bill Gates Foundation og Bono.

BILL GATES FOUNDATION

Microsoft-stifteren Bill Gates' velgørenhedsfond, The Bill & Melinda Gates Foundation, blev stiftet i 2000 og er i dag den største private velgørenhedsfond i verden.

The Gates Foundation rådede pr. 31. december 2007 over 38,7 mia. dollars – det er på størrelse med Kenyas samlede bruttonationalprodukt, og mere end BNP i alle afrikanske lande syd for Sahara, bortset fra Sydafrika og Nigeria.

Bill Gates Foundation har uddelt 16,03 mia. dollars til global sundhed og 631 mio. til udviklingsprojekter.

Gates-parrets fond uddeler hvert år ca. 800 mio. dollars alene til sundhedsprojekter i verdens fattige lande. Det er mere, end verdenssundhedsorganisationen WHO har at arbejde med.

LAGRENE BUGNER

Hiv- og malariamedicin fra udenlandske donorfonde har fyldt Ugandas nationale medicindepoter til bristepunktet. Der er ikke længere plads til al den øvrige medicin. Nu har Danida doneret en ny stor lagerhal.

Tekst og foto: Jeppe Villadsen, Kampala

UGANDAS NATIONALE MEDICINLAGRE har fået vokseværk. Strømmen af medicin, ikke mindst livsforlængende ARV-medicin til at behandle hiv-smittede, har sprængt rammerne i det eksisterende lager.

Det var ellers ikke helt lille i forvejen: Seks enorme lagerhaller med et samlet grundareal på 13.000 kvadratmeter. Nu får hovedbygningen ved Entebbe lufthavn en tilbygning på mindst samme størrelse. Danida har doneret den nye opbevaringshal.

National Medical Stores er navnet på Ugandas store nationale medicinlager og medicindistributør. Det er her størstedelen af landets medicin havner i meterhøje stabler af papkasser, inden det bliver sendt videre til hospitaler og klinikker rundt om i landet.

De seneste års mega-leverancer af især ARV- og malariamedicin fra internationale donorer har lagt stadig større beslag på lagerkapaciteten og taget pladsen fra National Medical Stores egne 'basis-leverancer' af livsvigtig medicin. Omkring 4/5 af medicinen er i dag bestilt og betalt af internationale donorer til specifikke bistandsprogrammer, som benytter National Medical Stores faciliteter til at opbevare og viderebringe medicinen.

– Størrelsesforholdene bliver bestemt andre steder. Vi skal bare opbevare og videresende medicinen, fortæller National Medical Stores salgs- og marketingschef.

Til distributionen får de udleveret en distributionsliste af sundhedsministeriet. Listen tæller lige nu 314 klinikker, der har licens til at udlevere ARV-medicin, men tallet stiger hele tiden, siger han.

Svind og korruption

Netop adskilligheden mellem de eksterne medicin-indkøbere, der afgør, hvilken og hvor meget medicin, der ankommer, og National Medical Stores, hvis rolle er reduceret til opbevaring og distribution, har vist sig at give problemer.

I flere tilfælde er ARV-medicin gået over tiden, mens det var på lager og har måttet

kasseres. Værst i efteråret 2006, hvor det kom frem, at hiv-medicin for millioner af kroner var blevet for gammelt, mens det havde ligget på det nationale medicindepot. Sagen udløste en national skandale og har, sammen med forskellige korruptionssager og kritik af National Medical Stores for ineffektivitet, sat lageret i et dårligt lys.

Siden er procedurerne for håndteringen af medicin blevet strammet væsentligt, forsikrer enhver, man møder på lageret. Især for ARV. De seneste måneder er det meste af ledelsen og nøglepersonalet blevet udskiftet for at komme problemerne med svind og ineffektivitet til livs.

– ARV har førsteprioritet, fortæller marketingschefen fra sit kontor, der er anbragt i 10-15 meters højde midt i lageret med glasruder, som giver udsigt over den store lagerhal.

– Vi overvejer ikke nogen andre medikamenter, inden vi tænker på ARV. Det er det første, vi fylder i lastbilerne.

'Ikke vores skyld'

Nede blandt alle papkasserne i lageret fortæller William Musubire, der er nytiltrådt lageransvarlig i den del af hallen, der opbevarer ARV, om de forskellige tiltag, der er gjort for at stramme op siden skandalen.

– Hiv-medicinen er et *highvalue-drug*, slår William Musubire fast, og det er derfor omfattet af særlige sikkerhedsforanstaltninger, blandt andet en ugentlig ekstraoptælling af den dyrebare medicin, siger han.

”

Vi overvejer ikke nogen andre medikamenter, inden vi tænker på ARV. Det er det første, vi fylder i lastbilerne.

William Musubire, National Medical Stores.

Han placerer skylden for skandalen med det udløbne medicin hos *The Global Fund*, der er langt den største indkøber af det ARV-medicin og hiv-testudstyr, som lageret opbevarer.

– Vi modtog pludselig to års ARV-forsyninger på én gang, som Global Fund havde bestilt, uden at vi var konsulteret på forhånd. Det var langt mere, end der var brug for, fordi hiv-programmet dengang ikke var særlig udbygget.

I dag har lageret strammet procedurerne for hvilken og hvor meget medicin, det vil modtage. William Musubire fortæller, at der

Charles laver det omstændelige arbejde med at pakke medicinkasserne med ARV-medicin op, tælle op, registrere og genpakke, så medicinen passer til, hvad der er brug for på de enkelte klinikker. Her Ugandas centrale medicinlager ved Entebbe lufthavn. Foto: Jeppe Villadsen.

netop denne formiddag ankom to lastbiler med testudstyr og ARV-medicin, som han måtte afvise.

– Vores bestemmelser siger, at medicinen skal have mindst tre år til den udløber. Den medicin, der ankom i dag, havde kun tre måneder tilbage inden udløbsdatoen, siger han.

– Vi har gjort en vigtig erfaring: Selv om vi ikke står for medicin-indkøbet, men kun opbevarer og videreleverer den, bliver det vores problem, i det øjeblik den er blevet for gammel.

Knækket forsyningskæde

National Medical Stores er strategisk placeret i lufthavnsbyen Entebbe. Det meste af den dyre, donorfinansierede medicin flyves ind i landet. Andre fem endnu større haller ligger placeret forskellige steder i hovedstaden Kampala 40 kilometer væk.

ARV-medicinen ankommer med fly til lufthavnen. Her bliver den optalt, registreret og cleareret af den nationale tilsynsmyndighed, *National Drug Authority*, der giver grønt lys for, at National Medical Stores på vegne af indkøberen kan hente medicinen. Indkøberen er som oftest *The Global Fund*, men kan også være sundhedsministeriet, *Clinton Foundation* eller forskellige andre mindre indkøbere.

Tidligere opbevarede National Medical Stores hovedsageligt sundhedsmyndighedernes egne medicinindkøb, men i dag er omkring 4/5 af medicinen, hvad der betegnes som 'indkøb fra tredjepart', fortæller Claes Broms, der er Danida-rådgiver for det ugandiske sundhedsministerium.

– Det er medicin, der overvejes og knyttes til de nye globale initiativer og ikke er en del af National Medical Stores normale drift. ARV er en stor del af det. Det er indkøbt og bragt ind af andre, men National Medical Stores skal så opbevare og distribuere det, så det har helt overtaget deres forretning, og der er løbende diskussioner om, hvad det skal koste, siger Claes Broms.

– Det betyder selvfølgelig, at lageret i meget vid udstrækning er optaget af at tage sig af det og ikke nødvendigvis fokuserer så mange kræfter på, hvad det oprindeligt blev sat i verden for at gøre, nemlig at sikre en stabil forsyning af basal medicin til hele det ugandiske sundhedssystem. Og spørgsmålet er, om de store globale fonde i tilstrækkelig grad kompenserer dem for at udføre det arbejde. Men med de store penge, der er på spil, kan staten og regeringen ikke sige nej til at lade donorerne benytte National Medical Stores, siger han.

Den største spiller, når det gælder ARV i Uganda, amerikanske PEPFAR, har imidlertid valgt National Medical Stores fra. PEPFAR's Uganda-koordinator Premila Bartlett peger på 'forsyningskæden', som det helt store problem i arbejdet med at tilvejebringe hiv-behandling i Uganda, det vil sige at få ARV, testudstyr, kondomer osv. frem til klinikkerne. Og hun placerer en stor del af skylden hos National Medical Stores, som hun kalder 'et system, der ikke virker'.

– Vi har aldrig oplevet at løbe tør for ARV, fordi vi bruger vores egne systemer og har nogle meget sikre forsyningskæder på dette område, mens det nationale program, der er støttet af Global Fund, har oplevet det flere gange.

– Der er så mange problemer med National Medical Stores. Der er korruption, forsyningerne når ikke frem, der er en række undersøgelser i gang osv. Og oven i det er kapaciteten svag. Desuden er det National Medical Stores' ansvar at bringe forsyningerne ud til distriktsklinikkerne, men transporten videre til de lokale klinikker har andre ansvaret for, og her går det tit galt, siger Premila Bartlett.

Tilbage på lageret glæder William Musubire sig bare til, at den nye hal om få måneder er klar til brug.

– Vi har ikke plads til alt ARV'en i de nuværende rammer. Den nye bygning bliver en stor hjælp, siger han.

Flygtninge strømmer hjem til Sydsudan og håbet om et nyt og bedre liv er stort. Det samme er udfordringerne for at skabe udvikling og dermed bevare freden i Afrikas største land.

Tekst og foto: Malene Haakansson

21 HVIDE LASTBILER snor sig igennem det tørre og stenede landskab og efterlader en kæmpe støvsky bag sig. Lastbilerne er fyldt op med sydsudanesere, som er på vej hjem med alle deres ting. Rygtet om fred er nået frem til de mange flygtningelejre i nabolandene, som igennem Sudans 21-årige lange borgerkrig har huset Sydsudans flygtninge. Fredsaftalen fra 2005 mellem Khartoum-regeringen i nord og oprørsbevægelsen i syd, Sudan Peoples' Liberation Movement (SPLM), har skabt forholdsvis ro og stabilitet, og det har ifølge FN fået over 250.000 flygtninge til at vende hjem.

I byen Panyagor i delstaten Jonglei venter den lokale leder for Twic East Amt på at modtage 400 flygtninge fra lastbilkonvojen.

Ding Akol har kontor i en af de få betonbygninger, som står tilbage efter krigen. Malingen i loftet er skallet af flere steder, og der er en kæmpe revne i gulvet. Men det er ikke det ydmyge kontor, som bekymrer den tidligere SPLM-soldat:

– Tilstrømningen af hjemvendte flygtninge er for stor. Vi vil gerne have dem hjem til folketællingen, men der er mange børn, som har brug for skolegang. Der kommer pres på sundhedsydelse og med regntiden lige rundt om hjørnet, er jeg ikke sikker på, at vi har husly til alle, siger han og tilføjer:

– Og hvis der ikke er mad nok, vil vi få masser af problemer.

Donorpenge lader vente på sig

Jonglei Stat er tre gange så stor som Danmark

og er blandt de mest underudviklede delstater i Sydsudan. Ding Akol må begynde helt forfra med at bygge veje, skoler, sundhedsklinikker og sørge for vandforsyning.

– Den eneste støtte, vi får fra den nyetablerede regering i syd, er penge til lønninger, som ofte er forsinket. Derfor er vi 100 procent afhængige af hjælp fra internationale udviklingsorganisationer til at genopbygge vores stat, siger han.

I april 2005 blev der ved en donorkonference i Oslo doneret 4,5 milliarder dollars til at koordinere genopbygning og udviklingsbehov i Nord- og Sydsudan i de såkaldte Multidonor Trust Funds, MDTF's, men pengene fra fonden i syd har amtslederen ikke set noget til.

– Vi havde tillid til, at pengene ville skabe udvikling, men indtil nu ved jeg ikke, hvad pengene er blevet brugt til. Vi mangler information og håber på, at der er nogle penge på vej til os, fortæller Ding Akol, som drømmer om et kæmpe nationalt projekt, der kan give arbejde til de hjemvendte flygtninge.

Han er bange for, at de unge bliver lovløse, hvis de ikke har noget at give sig til. Der er masser af våben i omløb, og voldelige kvægtverier finder stadig sted.

Drømmer om uddannelse og såsød

35-årige Jakob Atjak Lual er en af de unge mænd, som amtslederen gerne ser blive i Panyagor. Han er tidligere SPLM-soldat, men stak af til Kakuma-lejren i Kenya for at få sig en uddannelse. Han vendte tilbage til Panyagor sidste år. De første syv måneder var han arbejdsløs.

– Størstedelen af de hjemvendte mænd er arbejdsløse. Nogle tager til Juba og kommer tilbage, hvis de har tjent nogle penge, så de kan få gang i en lille forretning. Men dem som ikke kan skaffe penge bliver bare derhjemme.

Jakob Atjak Lual er nu en af de heldige, som har fået arbejde hos en international NGO. Han drømmer om at videreuddanne sig, hvis han får chancen.

– Vi prøver på at styrke uddannelse, fordi det er den eneste måde, vi kan vende udviklingen,

siger amtslederen og fortæller stolt om opførelsen af en skole, som er støttet af Danida.

Oprindeligt skulle skolen huse 150 elever, men Ding Akol forventer, at over 500 elever vil lade sig indskrive.

En langsom start

At udviklingen er ved at tage fat ses tydeligt i den nye hovedstad Juba. Vejen fra lufthavnen og ind til byen er netop blevet asfalteret, og der bliver bygget flere steder.

”

Behovet for udvikling i Sydsudan er enormt, men det går stille fremad fortæller ministeren for regionalt samarbejde: Før fredsaftalen gik mindre end 20 procent af børnene i 1.-7. klasse. I dag er det 45 procent.

– Der er en følelse af fred og optimisme i befolkningen. Før var folk nedtrykte og følte sig håbløse, siger ministeren for regionalt samarbejde, Barnaba Marial.

Han fremhæver, at regeringen på tre år har fået etableret regeringsstrukturer i Sydsudans 10 stater.

– Vi er nu begyndt at få etableret kontorer til embedsværket og kan fungere som en regering. Vi er også gået i gang med at træne og etablere en politistyrke, integrere tidligere oprørsgrupper i hæren, etablere en efterretningstjeneste og lave fængsler, fortæller han stolt og tilføjer, at de fleste delstater er blevet forbundet via grusveje.

Trods fremskridtene er han dog enig med amtslederen i Jonglei om, at der er et vakuum mellem nødhjælpsarbejdet før fredsaftalen og udviklingsarbejdet efter.

– Vi beder medlemmerne af MDTF's, inklusiv Danmark, om også at give støtte bilateralt, så vi kan undgå alt bureaukratiet, som er skyld

i forsinkelsen af hjælpen. Folk har brug for skoler og rent drikkevand nu, siger ministeren.

Koordinatoren for Sudans MDTF's, der administreres af Verdensbanken, siger, at der har været en stor misforståelse omkring hvor mange penge, der skulle gå til udvikling i Sydsudan. Ud af MDTF's 4,5 milliarder US dollars er kun 344 millioner dollars øremærket til udviklingsprojekter i Sydsudan.

– Det har ført til høje forventninger. Behovet for hjælp er meget større, end vi kan leve op til, forklarer koordinator Shamima Khan.

Verdensbanken overfører pengene til Sydsudans regering, som blandt andre står for at føre projekterne ud i livet.

– Den største udfordring er kapacitet. Det er ikke fordi, regeringen ikke har gode folk. De har bare ikke nok. MDTF's har haft en langsom start, men to år efter vi er kommet i gang, begynder man at kunne se markante resultater, siger Shamima Khan.

Indtil videre er 126 millioner US dollars blevet udbetalt til projekter i Sydsudan. Flest penge er blevet brugt på infrastruktur, sundhed og uddannelse.

Fredsaftalen halter

Det, som bekymrer ministeren allermest, er dog fredsaftalen, hvor vigtige dele ikke er blevet overholdt.

– Det giver en følelse af usikkerhed og har stor betydning for udviklingen. Vi har brug for stabilitet, som fredsaftalen kan bringe, siger minister Barnaba Marial og henviser til, at det regerende Nationale Kongresparti, NCP, i Khartoum har nægtet at acceptere den historiske grænsedragning mellem Nord og Syd.

Ministeren opfordrer det internationale samfund til at lægge pres på NCP.

– Fredsaftalen er grundlaget for fred i hele Sudan. Hvis den ikke bliver overholdt, vil der ikke blive fred – heller ikke i Darfur. Aftalen bringer håb til hele Sudan, siger Barnaba Marial.

Malene Haakansson arbejder som journalist og advocacy-medarbejder i Folkekirkens Nødhjælp.

SYDSUDAN STARTER FRA SCRATCH

En bedre fremtid på vej?

KUNSTEN AT KLIMASIKRE

Burkina Faso er et af verdens allerfattigste lande og ligger på grænsen til den ekstremt tørre og sårbare Sahelregion, der omkranser Sahara-ørkenen. Den globale opvarmning kan medføre, at befolkningen i fremtiden skal tackle et endnu mere barsk vejr.

Tekst og foto: Lotte Juul Martini og Mette Noppenau

NOGLE ÅR REGNER det stort set ikke. Og når regnen endelig kommer, er den så voldsom at huse, veje og markernes afgrøder bliver skyllet væk.

Befolkningen i det fattige vestafrikanske land Burkina Faso har altid haft klimaet som fjende og er vant til at overleve med alt for korte og ustabile regnperioder og alt for meget sol.

Men truslen fra den globale opvarmning som følge af menneskeskabt drivhusgasudledning kan gøre klimaet endnu mere ekstremt i og omkring Sahel-regionen. Derfor skal befolkningen nu forberedes på, at vejret kan blive en endnu stærkere modstander i fremtiden.

– Der findes desværre ingen entydige scenarier for klimaændringerne i Burkina Faso endnu. De forskellige klimamodeller, der findes for Vestafrika, er meget lidt sammenfaldende, og derfor er det svært at reagere på konsekvenser af den globale opvarmning. Foreløbigt er der kun enighed om, at vejret bliver mere ekstremt, forklarer Kim Raben, der som selvstændig miljøkonsulent bosat i Burkina Faso har gennemført et indledende studie i kortlægning af landets klimaindsats for den danske ambassade i Burkina Faso.

Klimasikring

Befolkningen i Burkina Faso ved altså ikke, hvad man kan vente sig de kommende årtier. Men de menneskeskabte klimaforandringer står øverst på den globale dagsorden, og det

”

I den nordlige del af Burkina Faso er det ikke længere muligt – selv ikke for storbønderne – at leve af afkastet fra markerne i mere end syv-otte måneder om året.

Jonas Østergaard Nielsen, antropolog.

begynder efterhånden at smitte af på Vestafrika. Donorlandene, heriblandt Danmark, er begyndt at prioritere, at projekter og initiativer tager højde for forandringer i temperatur, vind og nedbørsmængde. Derfor er Danida ved at forberede en klima-

Den cyklende mand er en del af den lokale gruppe, der passer skoven.

sikring af sine sektorprogrammer i landet, så man sikrer effekten af investeringerne i fremtiden.

– Ved at klimasikre det udviklingsarbejde, som Danmark yder i eksempelvis Burkina Faso, kan man sørge for, at bistanden også i fremtiden har optimal effekt for udviklingen og fattigdomsreduceringen, siger Kim Raben.

Klimasikring af udviklingsprojekter kan eksempelvis ske ved, at man borer vandbrønde så dybe, at en eventuel ændring i vandspejlet ikke betyder, at brønde er tørlagte om ti år. Men det er den fattigste del af befolkningen, der er mest sårbare overfor ændringer i levevilkårene, og derfor slår Kim Raben fast, at man ved at arbejde for en reducere af fattigdommen, også indirekte gør befolkningen bedre rustede til at omstille sig til nye vejr-situationer.

– Konsekvenserne af klimaforandringer kan nemlig ramme meget bredt. Hvis en familie ikke længere kan leve af udbyttet fra markerne på grund af tørke, bliver børnene måske taget ud af skolen for i stedet at hjælpe med at tjene penge. Og hvis temperaturfor-

holdene ændrer sig, kan truslen fra vand- og luftbårne sygdomme øges. Derfor skal de indirekte følger af et ændret klima også tages alvorligt og forebygges, forklarer miljøkonsulentent.

Kvæg og udvandring

Fordi befolkningen i Burkina Faso altid har været vant til store udsving i klimaet, er de meget omstillingsparate og fleksible, og det giver nogle oplagte muligheder for at bruge allerede eksisterende viden hos lokalbefolkningerne til at tilpasse sig et klima, der i fremtiden bliver endnu mere ekstremt.

Jonas Østergaard Nielsen er antropolog og ph.d.-studerende på Institut for Geografi og Geologi på Københavns Universitet. Han arbejder på en afhandling om den nordburske befolknings tilpasningsevne og omstillingsparathed i forbindelse med klimaforandringerne. I februar vendte han tilbage til Danmark efter i et halvt år at have levet sammen med de 600 indbyggere i landsbyen Biidi i Burkina Fasos Sahelregion nær grænsen til Niger. Fordi udsvingene i vejret altid har

været meget ekstreme i netop det område, har befolkningen lært at indrette sig efter, at de skal have alternative indkomstmuligheder, hvis hirsehøsten, der er deres vigtigste afgrøde, slår fejl. Derfor kan resultaterne af Jonas Østergaard Niensens forskning muligvis bruges i planlægningen af bedre udvikling i andre regioner af verden, der også er truet af klimaforandringer.

– I den nordlige del af Burkina Faso er det ikke længere muligt – selv ikke for storbønderne – at leve af afkastet fra markerne i mere end syv-otte måneder om året. Derfor er det livsvigtigt, at familierne spreder deres indkomstgrundlag, så de har mulighed for at købe mad, når hirslen slipper op, siger Jonas Østergaard Nielsen.

Det er nærmere reglen end undtagelsen, at hirsehøsten slår fejl, og derfor er mange unge mænd begyndt at rejse til Elfenbenskystens hovedstad Abidjan for at arbejde i vintermånederne. Derudover er mange af de befolkningsgrupper, der traditionelt kun har ernæret sig ved landbrug, begyndt at opdrætte og handle med kvæg, fordi de kan flyttes rundt

SAHEL

TRÆ FOR FREMTIDEN

Solen truer med at forvandle det nordlige Burkina Faso til en del af Sahara-ørkenen. Men bæredygtig skovdrift kan dæmme op for den ødelæggende ørkenspredning.

Tekst og foto: Lotte Juul Martini og Mette Noppenau

SELVOM WABSUIA-SKOVEN i det nordlige Burkina Faso set med danske øjne ser både vissen, tynd og bleg ud, så er den en succeshistorie. Og mellem de tørre buske og akacie-træer står den regionale chef for miljøministeriet, Mohamed Ag-Litni, med armene slået stolt ud til hver side.

– Inden vi gik i gang med dette projekt, var her ingenting. Området var helt ødelagt på grund af afskovning og begyndende ørkenspredning og kunne ikke bruges til noget, fortæller Mohamed Ag-Litni.

I samarbejde med Danida er der i området omkring byen Kaya lidt syd for grænsen til den ekstremt tørre Sahelzone ni skovprojekter i gang, hvor lokale skovgrupper lærer bæredygtig skovdrift, så skovene ikke kommer i fare for at ende som ubrugelige ørkenområder. Derudover bliver ødelagte skovområder genplantet.

Og skovene er særdeles vigtige. Omkring 80 pct. af landets energiforbrug er nemlig baseret på træ, og efterhånden som befolkningen er vokset, er der også kommet øget efterspørgsel efter brændetræ. Det har betydet afskovning af de eksisterende skove samtidig med, at ingen nye træer er blevet plantet.

De drastiske udsving i klimaet, der har ramt det vestafrikanske land, er også gået hårdt ud over de nordlige regioners sarte sandjord. Svigtende regnsæsoner og stigende temperaturer har bagt jorden hård som cement, fordi langt mere vand fordampes, end der bliver tilført jorden.

Og når regnen så endelig kommer, kan vandet ikke trænge ned i den hårde jord. Det medfører oversvømmelse og erosion, hvor regnvandet skyller det øverste næringsrige jordlag væk.

– Uden det øverste jordlag til at tilføre næring til træerne bliver de langsomt kvalt, forklarer miljøministeriets regionale chef.

Positive sidegevinster

Mohamed Ag-Litni vurderer, at omkring 24 procent af skovene i området i siden 1994 har forvandlet sig til ubrugelige ørkenområder på grund af afskovning og klimaforandringer. I samarbejde med Danida er omkring fem pct. af skovene siden år 2000 blevet genetableret med bæredygtig drift.

Det foregår på den måde, at der ved hjælp af en maskine bliver gravet huller i den stenhårde jord, hvor træer i lokale sorter bliver plantet. Maskinen graver også en halvmåneformet fordybning ved siden af træets stamme, så noget af vandet fra regntidens regnskyl bliver liggende og langsomt kan trænge ned i jorden.

Hvert af de ni skovområder er delt op i 20 parceller, så skovgruppen kun beskærer træer til brænde i én parcel hvert år.

Og træplantningen har haft flere positive sidegevinster. De lokale bønders kvæg spiser græsset, der vokser i skyggen fra træerne, og betaler tilbage med kokasser, der er vigtig gødning for træerne.

Også kvinderne i skovgrupperne har fået en gevinst. Indimellem brændetræerne er der nemlig også plantet forskellige træsorter, der giver bær, harpiks og andet, som kvinderne sælger på markedet, og som sikrer dem en indtægt, hvis hirsehøsten slår fejl. Det betyder en reduktion i fattigdommen og er et vigtigt redskab i kampen for at stå i mod den globale opvarmning.

Mohamad Al-Litni – regional miljøchef i et af de tørreste områder i verden.

alt efter, hvor der er græs. Også kvinderne er kommet på banen, og ved hjælp af mikrolån og ansættelser i udviklingsprojekter i området tjener mange af dem nu også penge til husholdningen.

– Løsningsmodellerne er nok meget forskellige fra region til region, men nord-burkinernes omstillingsparathed er altafgørende for deres overlevelse. Samtidig skal det dog nævnes, at de også er utroligt sårbare over for pludselige ændringer. Hvis eksempelvis vejen til markedet skyller væk i regntiden, eller der opstår krig i Elfenbenskysten, så forsvinder deres indkomstgrundlag, siger Jonas Østergaard Nielsen, der foreslår en stabil infrastruktur og uddannelse som nogle af redskaberne til at hjælpe befolkningerne i verdens mest klima-sårbare egne.

Lotte Juul Martini og Mette Noppenau er freelancejournalister og indehavere af Råstof Kbh.

VIETNAMSK BØNDER MÆRKER KLIMA-ÆNDRINGER

I Vietnam, der har 3.200 kilometer kystlinje, mærker bønderne nu virkningerne af klimaændringer. Perioden med tropiske cykloner varer længere, og stormene er kraftigere. Oversvømmelser kostede sidste år 500 mennesker livet og oversvømmede 215.000 hektarer landbrugsjord. Det skriver FN-nyhedsbureauet IRIN-news. Lavtliggende marker er blevet oversvømmet med saltvand, og de stigende temperaturer har øget frekvensen af skadedyrsangreb.

Landets præsident, Nguyen Minh Triet, har netop opfordret befolkningen til at forberede sig på virkningerne af den globale opvarmning. Han efterlyste bedre diger og en bedring i håndtering af oversvømmelser og beordrede alle ministerier til at opruste infrastrukturen for at formindske skaderne.

Også Verdensbanken advarer i sin nye *Global Monitoring Report*, at klimaændringer og de miljømæssige skader, der følger med, truer mange af de fremskridt, Vietnam har gennemført de seneste to årtier. /sk

JAPAN: G-8 LANDENE BØR STØTTE U-LANDENE TIL FÆRRE UDLEDNINGER

'Himalayas gletchere smelter og kan medføre mudderskred. Tuvalu (østat i Stillehavet, red.) er muligvis ved at synke under havet på grund af den stigende vandstand. Vi må lykkes med at lave en ny aftale ved København-mødet', sagde den japanske miljøminister Ichiro Kamoshita for nylig til journalister i Tokyo. Han opfordrede ved sammen lejlighed G-8 landene til at hjælpe udviklingslandene med at nedskære deres udledninger af CO2. Det skriver FN's klima-hjemmeside www.UNFCCC.org

Kamoshita var vært ved et træf for miljøministre, der mødtes i maj i byen Kobe som en optakt til G-8 topmødet i juli, der afholdes på Japans nordlige ø, Hokkaido. Delegerede fra mere end 180 nationer mødtes i december på Bali i Indonesien, hvor de blev enige om et 'Bali Road Map', der skal fungere som en guide i forhandlingerne for den ny klima-aftalen, der skal forhandles på plads ved klimatopmødet i København i 2009. /sk

KLIMA-TEMA FRA ZAPP

Kommer din næste bakke jordbær fra Grønland, spørger seneste nummer af ungdomsbladet ZAPP, der sætter globalopvarmning på dagsordenen med temanummeret 'Klodens klima koger'.

Undervisningsmagasinet ZAPP jorden rundt henvender sig til elever i folkeskolens 7.-10. klasse. Magasinet – med tilhørende lærervejledning og tre plakater med gode CO2-spæreråd – sendes gratis til alle skoler med overbygning.

Sammen med andre unge fra fem forskellige lande – Danmark, Tanzania, Bangladesh, El Salvador og Nicaragua – fortæller 17-årige Negin dels om sine observationer af klimaforandringer fra Århus, dels deler hun sine bedste miljøtips med bladets læsere.

Bladet udgives af Mellempøbeligt Samvirke med støtte fra Danidas Oplysningsbevilling.

/sk

Ny dansk dokumentarfilm går tæt på det diplomatiske arbejde bag Danmarks formandskab for FN's Sikkerhedsråd i 2006, der i høj grad kom til at handle Darfur-krisen. Filmen er på én gang en rystende film om Darfur og et sjældent close-up på diplomatiet. Men hvorfor kommer filmen først nu?

Af Morten Østervang

PRODUCEREN AF dokumentarfilmen 'Diplomacy – the responsibility to protect' sagde det selv ved premieren i biografen Grand: Rent filmisk er det 'heldigt', at konflikten i Darfur stadig udspiller sig.

Rent menneskeligt er det selvfølgelig en katastrofe af ufattelige dimensioner. Antallet af døde er nu over 300.000. Mere end 2,5 millioner mennesker er blevet fordrevet. Og landsbyer bliver fortsat bombet – muligvis – af regerings-fly.

Baggrunden, som filmen kommer ud på, er derfor, hvor sørgeligt det end er, stadig aktuelt. Filmen kan forhåbentlig bidrage til at fastholde fokus på Darfur-krisen – selvom konflikten kører på sit femte år.

Alligevel kan man undre sig. Filmen er hovedsagligt optaget i juni 2006, hvor Danmark havde formandskabet for FN's sikkerhedsråd, og den danske mission i New York satte sig i spidsen for at få en fredsbevarende FN-styrke til Darfur.

Først i efteråret 2008 vil seerne kunne se filmen på TV2. Skal det tage to år, før filmen er på lærredet, når den nu prøver at sætte fokus på konflikten – og i sig selv implicit undrer sig over langsommeligheden i FN-systemet...?

Forklaringen er ligetil: Filmen har taget lang tid at lave – og det gør film. Der har været tre producere ind over. Og der har været bøvl med finansieringen. Men alligevel.

Fremragende film!

Når det er sagt, er filmen dog i sig selv tidløs. Og aldeles fremragende. Og aktuell stadig. Dels sætter den Darfur på nethinden. Og så giver den et indblik i både det danske diplomati og spillet i FN, som vi sjældent får.

I filmen følger vi navnlig de to danske diplomater Michael Starbæk Christensen og Ellen Margrethe Løj i den hektiske måned, hvor Danmark har formandskabet for FN's Sikkerhedsråd. Man følger diplomaterne i deres arbejde for at få en resolution vedtaget, så en FN-fredsstyrke kan komme til Darfur og stoppe myrderierne.

Rammen er først og fremmest FN-bygningen. Darfur ser vi gennem gribende still billeder af bl.a. fotografen Jan Grarup.

Ifølge instruktørerne selv har kun få filmhold nogensinde været så tæt på arbejdet i FN-bygningen. Vi er selvfølgelig ikke med i lukkede forhandlinger, men får gennem en mosaik af billeder, samtaler interviews og situationer i FN-bygningen et indblik i spillet – og det bliver aldrig kedeligt.

Filmen binder elegant de politiske proceshistorier i FN sammen med oplysninger om

FORSINKET, MEN FREMRAGENDE

Foto: Jan Grarup

Foto: Adam Phillip

13. juni vises 'Diplomacy - the responsibility to protect' i Politikens Foredragssal i København. Ved dette arrangement vil bl.a. udenrigsminister Per Stig Møller og Politikens udlandsredaktør Michael Jarlner deltage i en debat. Senere skal filmen vises på de danske ambassader samt have særvisning i FN i New York og Udenrigsministeriet i København. Til efteråret vil den blive vist på TV2.

Darfur – uden at der på noget tidspunkt er lærebogs-pædagogik over det. Uden at være søbet i levende billeder af ofre i Darfur, formår filmen alligevel at skildre konflikten levende.

Det er med andre ord langt fra tung folke-

I virkeligheden er filmen en belejlig reminder om, hvor langsomt det internationale samfund – (og danske filmselskaber!) – arbejder. Filmen er med andre ord skræmmende aktuell.

oplysning om de Forenede Nationer, men derimod en film, der vil kunne appellere bredt.

Samtidig får vi en god fornemmelse af de danske diplomater, der arbejder for sagen – og som altså træder ud af anonymiteten og tør give deres bud på konflikten – og ind i mellem vise frustrationerne.

Fodslæbende stormagter

Det er som bekendt ikke kun Sudans rege-

ring, der står i vejen.

Selvom FN i 2005 vedtog resolutionen 'Diplomacy – the responsibility to protect', der har til hensigt at beskytte verdens befolkninger mod folkemord, krigsforbrydelser og etnisk udrensning, er det som bekendt op af bakke finde en løsning i Darfur. Vi fornemmer de frustrationer, det giver hos de danske diplomater, når stormagterne – og Sudan – ikke kan rykkes.

Til slut i filmen bliver resolutionen vedtaget – bl.a. takket være den danske indsats, længe efter at Danmark har afsluttet sit formandskab. Men i dag, to år efter, er kun en tredjedel af tropperne sendt til Darfur. Og det er tvivlsomt, om de overhovedet har kunnet udrette noget. Det er vel FN på godt og ondt. Og skal man bruge forsinkelsen til noget positivt, ligger det jo faktisk lige for: I virkeligheden er filmen en belejlig reminder om, hvor langsomt det internationale samfund arbejder. Filmen er med andre ord skræmmende aktuell.

Diplomacy – The Responsibility to Protect. Easy Film, 2008. Produceret af Easyfilm. Instrueret af Boris Bertram og Rasmus Dinesen. Støttet af bl.a. Danida.

MERE ÅBENHED I DIPLOMATIET

Udvikling har stillet fire spørgsmål til Danmarks ambassadør ved FN under formandskabet, Ellen Margrethe Løj, der skaffede filmholdet tilladelse til at filme i FN-bygningen:

Hvilke overvejelser havde du i forhold til at lade et filmhold gå tæt på Sikkerhedsrådet arbejde – og måske navnlig den danske missions arbejde?

– Jeg havde faktisk ikke de store betænkeligheder ved projektet, hverken i forhold til Sikkerhedsrådet eller missionen. Det afgørende var, at instruktørerne overholdt de spilleregler, vi havde drøftet på forhånd. Vi havde fra begyndelsen en åben diskussion om rammerne for processen, og instruktørernes seriøse tilgang til projektet var hurtigt med til at styrke tilliden.

Var der reaktioner fra andre medlemslande?

– Der var generelt en positiv holdning til optagelserne blandt de øvrige medlemmer. Vi understregede fra begyndelsen, at der kun ville være tale om optagelser fra de åbne møder i Sikkerhedsrådet – de formelle møder. Filmholdet ville ikke få adgang til de lukkede konsultationer, hvor de 15 medlemmer har deres interne drøftelser. Efter det var afklaret, var der fuld opbakning til projektet hele vejen rundt.

Hvordan synes du resultatet er blevet?

– Jeg synes, at der er kommet en god film ud af processen. Instruktørerne fortjener stor ros for den valgte tilgang. Det er ikke en nem opgave at lave en interessant film med udgangspunkt i langstrakte diplomatiske forhandlinger. Men jeg synes, at det er lykkedes dem at vise det lange, seje træk, der ofte er nødvendigt for at skabe fremdrift i komplekse internationale konflikter. Det er ikke en film, hvor der er meget *action* i traditionel forstand – men det er stadig en spændende historie, som bliver fortalt.

Viser det her, at internationalt diplomati med fordel kan åbne sig mere op over for offentligheden?

– Både ja og nej. Der er ingen tvivl om, at det er vigtigt for diplomater at kunne forklare, hvad de laver – og at have blik for hvilke historier, der kan fortælles. Og der er sket meget i løbet af de seneste årtier på den front, også i Danmark. Der er en langt større åbenhed over for offentligheden i dag. Men der er også en grænse for, hvor langt åbenheden kan udstrækkes. Der vil være dele af det diplomatiske arbejde, som i sagens natur må udføres mere diskret. Journalister og instruktører må være opmærksom på denne balance. Det er en udfordring at fortælle en sammenhængende – og ofte kompleks – historie fremfor at gå efter den hurtige, journalistiske nyhedsvinkel. Men jeg synes, folkene bag 'Diplomacy – The Responsibility to Protect' klarede den udfordring flot. /MØ

Ellen Margrethe Løj er FN's særlige udsending i Liberia.

ACTION-IDEALIST PÅ AFVEJE

Hvordan ender en ung u-landsarbejder fra Nordjylland med at smugle guld fra Afrika til Asien for siden at bruge pengene til at købe våben, han kaster ned til oprørere i Nordindien? Spændende historie om en ægte action-idealist. Men vi savner fortællerens refleksion over de negative konsekvenser af hans valg.

Af Signe H. Damkjær

"Jeg ser, at slidsken lukker sig, og larmen og vinden forsvinder, og jeg ser også, at alle de tomme trækkasser stadig ligger surret fast.

Piloten flader ud, vi flyver kun lidt opad. Jeg jubler indvendigt. Det første, afgørende skridt er fuldført. Våbnene er borte, hvor dejligt."

EN DECEMBERNAT I 1995 regner 300 Kalashnikov-geværer, rifler og pistoler ned fra himlen over den indiske landsby Purulia, der ligger mellem Varanasi og Calcutta. Her starter Niels Holck sin fortælling *De kalder mig terrorist*. Bogen, der er skrevet i samarbejde med journalisten Øjvind Kyrø, er Niels Holcks egen beretning om, hvordan en ung mand fra Års i Nordjylland forsøger at udstyre de fattige landsbeboere i Vestbengalen med våben, så de kan forsvare sig mod overgreb fra delstatens kommunistiske styre. Våbnene er finansieret af gulds muglerier i Afrika.

Nedkastningen lykkes, men våbnene havner i myndighedernes hænder. På vej tilbage bliver flyet tilbageholdt i Bombay. Det lykkes den 34-årige dansker at stikke af, men den øvrige besætning, fem russere og den britiske våbenhandler Peter Bleach, bliver arresteret og havner i Presidency Jail i Calcutta. Niels Holck, der dengang hed Niels Christian Nielsen, er nu eftersøgt af Interpol.

Da Niels Christian Nielsen udfører våbenkastningen, har han allerede været på flugt fra dansk politi i 14 år. Som 20-årig bliver han anklaget for et bankrøveri og flygter fra Hørsholm politi kun iført underbukser. Livet som flygtning, hans søgen efter det åndelige og svaret på, hvordan man skaber en bedre verden, fører ham til Tyskland, Afrika, Latinamerika og ikke mindst til Indien, hvor han besøger den indiske bevægelse *Ananda Marga*. Niels Christian har allerede i Danmark stiftet bekendtskab med *Ananda Marga*, der lægger vægt på personlig og åndelig udvikling og socialt arbejde.

Niels Christian vender efter flugten i Bombay tilbage til Danmark, hvor han har levet mere eller mindre skjult i over 13 år. I de seneste år med myndighedernes viden. Han er i dag gift og har taget sin kones efternavn, Holck. Sammen har parret to små børn.

Hellige køer

Bogen er med hjælp fra journalisten Øjvind Kyrø skrevet i et underholdende, let og medrivende sprog. Det er spændende læsning at følge Niels Holck på hans rejse til alle verdens hjørner og hans personlige udvikling fra ung idealist til familiefar.

Men netop fordi Niels Holck har et ønske om at fortælle danskere om Indien, er det en skam, at brillerne, som læseren skal se Indien igennem, er fedtet ind i en vred ung mands noget unuancerede idealisme. I dag, 14 år senere, ønsker han stadig ikke at slagte nogen hellige, idealistiske køer for at diskutere eventuelle negative konsekvenser af våbenkastningen, gulds mugleriet eller *Ananda Marga*. Bevægelsen bliver ofte betegnet som en sekt eller terrorgruppe. Det kan også undre, at han ikke forsøger at give læseren en dybere forståelse for konflikten i Vestbengalen, og hvordan den er filtret ind i et mere komplekst politisk billede af Indien.

Men det er tydeligt heller ikke formålet med bogen. Niels Holcks hovedformål er at forklare, hvorfor han valgte at forbryde sig mod dansk og international lovgivning og forsyne landsbybeboere i Indien med våben. For at svare på det drager han den oplagte

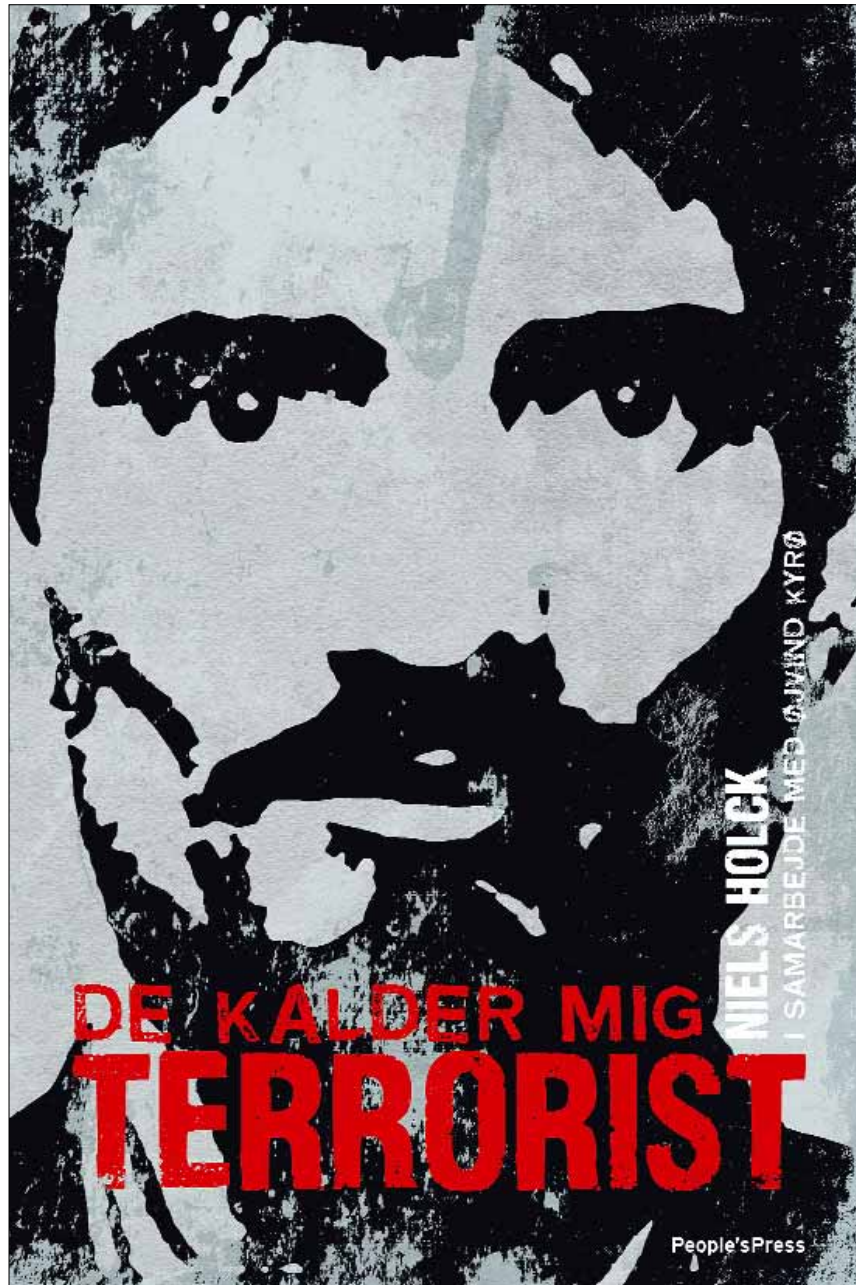
parallel til Blekingegadebanden. "Når jeg læser bøgerne om *Blekingegadebanden*, får de mig til at tænke over, hvorfor de traf deres valg – og hvorfor jeg traf mine. Det er kun modstandskampen under *Anden Verdenskrig*, der anerkendes som et legitimt oprør."

Netop her kunne man ønske sig, at fortælleren kunne se konsekvenserne af de valg, han har truffet i et større perspektiv.

Bogen får et interessant løft af englænderen Peter Bleach, der på mirakuløs vis overlever otte år under umenneskelige forhold i Calcuttas fængsel. På bogens sidste sider giver han sin version af historien, og en forklaring på hvordan både den britiske og den indiske efterretningstjeneste er involveret.

Justitsminister *Lene Espersen* slog i april 2002 fast, at Niels Holck ikke kan udleveres til Indien. Men i juni samme år kom den nye terrorlovgivning, og i februar i år udtalte Anders Fogh Rasmussen under sit besøg i Indien, at Danmark er villig til at udlevere Niels Holck på betingelse af, at han bliver behandlet ordentligt og ikke kan dømmes til døden.

De kalder mig terrorist af Niels Holck og Øjvind Kyrø udkom den 20. maj på forlaget People's Press. 272 sider. Pris 249 kroner.

BUDDHAS KVINDER – NONNER I BHUTAN

'Buddhas kvinder – Nonner i Bhutan', som er skrevet af journalist Marie Venø Thesbjerg, skildrer buddhistiske nonners hverdag i et af verdens mest uberørte lande – kongedømmet Bhutan i Himalaya. Den kan købes ved de fleste boghandlere i Danmark eller på info@buddhaskvinder.dk. Overskuddet går til at støtte nonners uddannelse i Bhutan. Forlaget Ajour, 128 sider, 238 kr.

HVAD ER DETTE HVAD

Den amerikanske forfatter Dave Eggers skildrer i bogen 'Hvad er dette hvad' den sudanesiske dreng Valentino Achak Dengs historie. Valentino flygter som syvårig til fods fra borgerskrigens rædsler gennem et land med oprørsstyrker, løver, sygdom, regeringssoldater og udmattelse. I USA har han genfortalt sin historie til Dave Eggers. Bogen er udgivet på Borgens forlag. 502 sider, 350 kr.

TOLKEN FRA DARFUR

er en stærk personlig beretning om et enkelt menneskes heltemod. Da Daoud Haris landsby i 2003 bliver hærget og flere familiemedlemmer myrdet, beslutter han sig for at handle. Han stiller sit liv og sine sprogkundskaber til rådighed for udenlandske journalister og rejser med vesterlændinge ind i konflikten hjerte. I 2006 indhenter skæbnen ham og han bliver taget til fange. Kim Bildsø Lassen skriver i forordet: "Jeg har læst meget om Darfur. Men jeg har aldrig følt så klart, som da jeg læste denne bog". Bogen er på 179 sider og koster 199 kr. Den er udgivet på Lindhardt og Ringhof.

NY BOG OM HIV/AIDS I AFRIKA

Ny dansk bog beretter ud fra virkelige menneskers fortællinger om at leve med hiv/aids-mareridtet i krigsramte områder. 'Sår på sjælen-virus i blodet' er skrevet af journalist Niels Sørensen. Bogen handler om mennesker, som foruden at på sjælen også pådrog sig virus i blodet under borgerkrigene i Liberia og Sierra Leone.

Bag udgivelsen står blandt andet den Den Lutherske kirke i Liberia har i samarbejde med Dansk Ethiopmission, som har modtaget støtte fra Danidas særlige pulje for innovative hiv og aids indsatser. Projektet, der er blevet støttet over en tre-årig periode, har arbejdet med flygtninge- og hiv/aids-problematikken og resultaterne herfra har øget viden om mulighederne for at arbejde med hiv i flygtningelejre.

Bogen fås ved henvendelse til Sudanmission, Tlf. 7456 2233 sum@dmr.org

DER SKAL BØGER TIL

'Der skal folk til'-kampagnen', som bl.a. skal sætte fokus på, hvordan alle kan bidrage til at forbedre verden, har netop lavet en novelleantologi. Antologien består af syv danske forfatters frie fortolkning ud fra de historier, som en række af Projekttrådgivningen medlemsorganisationer har sendt ind i forbindelse med kampagnen. Det er en række rørende og gode historier, som lægger op til refleksion – både hos den enkelte dansker for hvem området er nyt, som hos de, der beskæftiger sig med området som vores daglige arbejde. Bogen fås hos projekttrådgivningen www.prnngo.dk

DE FODFORMEDE VS. LAKSKOENE

De fodformede faglige rådgivere, der har præget Danida, er på vej ud. Med lægernes, agronomernes og ingeniørernes exit smuldrer fagligheden.

Af Erling Rasmussen

KLAUS WINKEL (KW) reflekterer i sin anmeldelse af bogen 'Idealiser og Realiteter' (*Udvikling* 02/2008) over den debat, der var i slutningen af 70'erne og i begyndelsen af 80'erne om den stilling, Danida skulle have i statsapparatet. KW mener ikke, at forfatterne til bogen har dækket denne debat tilstrækkeligt. Det er beklageligt, for debatten var ret vigtig dengang – og faktisk også aktuel nu igen.

Spørgsmålet, der blev kraftigt debatteret dengang, var, om der inden for rammerne af Udenrigsministeriet kunne opbygges en forsvarlig bistandsfaglig ekspertise. Det mente de såkaldt *Fodformede* ikke var muligt og advokerede for oprettelsen af et direktorat i stil med det svenske Sida. *Lakskoene*, det vil sige Udenrigsministeriets almindelige tjeneste, var af den modsatte opfattelse.

I en kort overgang fandt man en behændig løsning ved, at Danida blev et selvstændigt departement, men det blev snart opgivet. Lakskoene gik af med sejren og fik oprettet det Udenrigsministerium, vi har i dag med en Nord- og en Sydsøjle.

Rådgivernes betydning

Hvordan er det så gået med den faglige kvalitet siden da? Ja, indtil videre er det gået forbavsende godt, og de Fodformedes frygt blev i første omgang gjort til skamme. I Udenrigsministeriet var man så fornuftige, at man oprettede et betydeligt fagligt kontor, TSA, senere BFT (Bistandsfaglig Tjeneste), som var base for den faglige ekspertise, og hvorfra mange blev udsendt til ambassaderne som program- og projektansvarlige. Kontoret var bemanded med fagfolk som læger, agronomer, ingeniører m.v. med en betydelig praktisk erfaring, ofte erhvervet gennem mange års feltarbejde indenfor privat rådgivningsvirksomhed eller fra ansættelser i FAO, WHO m.v.

TSA (det nuværende BFT) fik gennem tiden et stort ansvar for formuleringen af projekter og programmer, ligesom det også bar en stor del af ansvaret for at udføre disse. Endvidere blev Danida ved med (i modsætning til mange andre bistandsorganisationer) at tilknytte kontraktansatte rådgivere til de enkelte projekter og programmer.

Med andre ord: Udenrigsministeriet sikrede et højt fagligt niveau ved på hovedkontoret på Asiatiske Plads at holde på en stor stab af faglige eksperter, som havde indflydelse på udviklingsbistandens udførelse, og som også var ankerpersoner på ambassaderne, hvor de fik god hjælp af rådgiverne, som i særlig høj grad havde fingeren på pulsen i marken.

Dette system, som har virket fortrinligt igennem de seneste 20 år, er imidlertid under kraftig erodering.

BFT er kastreret og uden nogen reel betydning for bistandens udformning og gennemførelse. Fagfolkene, det vil sige lægerne, agronomerne, ingeniørerne, er i vid udstrækning overflyttet til andet arbejde eller har forladt Danida. Andre venter på, at pensionsalderen indtræffer, hvor de bliver erstattet med bistandskonsulenter med den samme profil som den almindelige tjenestes folk. Ydermere skæres rådgiverne fra i sektorprogrammerne i et tempo, som vel kun de færreste kender til – og ingen diskuterer konsekvenserne af.

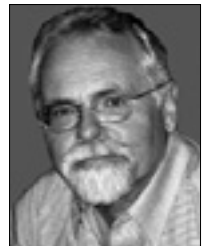
Den faglige base reduceres

Udenrigsministeriet er med andre ord godt igang med at reducere den faglig/tekniske base til det minimalt tænkelige, og det vil med sikkerhed sætte sig sine spor i kvaliteten af den danske bistand. Man kan simpelthen ikke afskaffe den faglige ekspertise på alle niveauer, det være sig i ministeriet, på ambassaderne og i felten, uden at det får en alvorlig indflydelse på kvaliteten af bistanden. Naturligvis skal der ske en vis justering i takt med at bistanden ændres og bliver mere sektororienteret, men til syvende og sidst ender al udviklingsbistand med, at der finansieres nogle aktiviteter, som kræver en faglig indsigt at udforme, implementere og evaluere.

Eroderingen af den faglige ekspertise går hånd i hånd med den stigende fokusering på, *hvordan* man formidler bistanden, frem for *hvad* den indeholder. Og når man næsten udelukkende vurderer bistandens kvalitet og effektivitet i forhold til Paris-konventionens kriterier, ja så er det klart, at det er generalister, man har brug for. Så spørgsmålet er i virkeligheden, hvad man skal med et BFT, når det efterhånden består af ansatte med generalist-uddannelser og ditto erfaringer.

Som det fremgik af *Udvikling* 03/2008 ("Vejen til Drømmejobbet"), så er udviklingen mod flere generalister i bistandsorganisationerne et globalt fænomen, men det er mit indtryk, at organisationer, som er selvstændige enheder (som svenske Sida eller britiske DFID), har haft lettere ved – på hovedkontorniveau og på de enkelte landekontorer – at opretholde en betydelig *inhouse* faglig ekspertise, som kan yde en indsats i de sektorer, man har valgt at støtte, i de lande man arbejder i.

KW omtaler i sin kommentar det problematiske i, at "netop det ministerium (UM), som måske mere end noget andet traditionelt har excelleret i ministerbetjening, skulle absorbere, hvad der i realiteten var et direktorat." Der er noget som tyder på, at det stadigvæk er et problem!

Erling Rasmussen er Danida-seniorrådgiver i Kenya.

BHUTAN UNDERTRYKKER LANDETS KRISTNE

DET ER DEJLIGT, at Bhutan har valgt demokratiets vej. Artiklen i *Udvikling* 03/2008 peger ganske rigtigt på en række udfordringer i den forbindelse (korrupsion, manglende opposition osv.), men det måske største problem bliver ikke nævnt: Bhutan er et af de lande i verden, hvor man oplever den værste forfølgelse og undertrykkelse af kristne!

Landet har gjort enhver form for samling af kristne ulovligt; det vil sige gudstjenester, evangelisation eller bare det at dele sin tro med naboen. Nationale kristne kan ikke blive forfremmet i det offentlige og bliver hindret i at rejse ud af landet. Jeg skal dog sige, at jeg ikke er klar over, om der i forbindelse med overgangen til demokrati er taget skridt til at ændre dette – jeg har i hvert fald ikke hørt om det.

Jeg håber, at det danske u-landsmiljø vil være opmærksomt på dette, nævne det så ofte som muligt samt benytte enhver mulighed i kontakt med Bhutan til at presse på for at få ændret dette triste faktum.

(PS: Oplysningerne stammer fra organisationen Åbne Døre, der er en del af et internationalt samarbejde om at oplyse om og støtte forfulgte kristne i hele verden. Den danske del har hjemmesiden www.forfulgt.dk. Her kan man under 'Forfølgelse' klikke på 'landeoversigt', hvorefter der er mulighed for at klikke på de fleste lande for nærmere oplysninger.)

Med venlig hilsen
Herluf E. Mørch
Østre Kyvlingvej 6
6880 Tarm

NRSC GØR DET FAKTISK GODT

Artiklen 'Når fisken går i land' (*Udvikling* nr. 03/2008, side 21) kan give læseren det indtryk, at de ansvarlige for trafikssikkerhedskampagner i Ghana ikke er i stand til at levere et ordentligt stykke arbejde. Det er vi nødt til at reagere på, for National Road Safety Commission (NRSC) gennemførte i 2006-07 med Danida-støtte en landsdækkende trafikssikkerhedskampagne, der i metodevalg levede op til internationale standarder og havde den ønskede effekt på målgruppen.

NRSC er en ung organisation, der har måttet opbygge deres egen ekspertise fra

grunden, og det har naturligvis resulteret i både gode og dårlige trafikssikkerhedskampagner undervejs. Ved hårdt arbejde og støtte fra Danida er det efterhånden lykkedes dem at hæve det professionelle niveau betydeligt, og det fortjener de et skulderklap for. Faktisk er NRSC's arbejde kendt i Afrika, og kollegaer fra andre lande kommer ofte på besøg for at lære af deres erfaringer.

Per Mathiasen, Grontmij | Carl Bro A/S.
Jette Ravn Vestergaard, kommunikationsrådgiver og formidler.

DELTA I DEBATTEN

Udvikling modtager meget gerne debatindlæg, både som reaktion på artikler her i bladet og i form af indlæg, der kaster nye emner om u-lande, bistand og globalisering på banen.

Skriv helst kort, det vil sige max. 2.500 anslag for debatindlæg og 7.000 anslag for en kronik. (Begge dele er inklusive mellemrum.) Husk at tilføje en linje om, hvem du er. Debatindlæg sendes til avisenudvikling@um.dk

NYT OM NAVNE JUNI 2008

NGO'ER

Leo Bjørnskov, 62, bliver ny formand for CARE Danmark. Leo Bjørnskov har været departementschef i Miljøministeriet, Forskningsministeriet samt Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling.

Lise Grauenkjær Jensen, 30, er blevet ansat som donorservice-koordinator hos ADRA Danmark. Lise Grauenkjær Jensen er nydannet cand.scient.soc. i Internationale Udviklingsstudier og Kommunikation.

Jutta Mari Adelin Jørgensen, 32, og **Henrik Friis Juhl**, 34, udsendes af Danmission til det nordvestlige Tanzania i september. Jutta Jørgensen og Henrik Friis Juhl er begge uddannede læger og skal sammen arbejde på Ndolage sygeplejeskole og hospital.

Julie Koch, 37, sociolog, er blevet ansat som programchef for Dansk Ungdoms Fællesråds (DUF) nyoprettede internationale projektafdeling. Hun kommer fra en forskerstilling på DIIS.

Bjarne Møgelhøj, 60, cand. oecon. er genvalgt som formand for BØRNEfonden. Han var formand for FDB 1983-98, og har desuden været formand for partiet CD.

Inger Nielsen, 51, og **Poul Martin Nielsen**, 50, udsendes af SudanMissionen til det vestlige Nigeria, hvor parret skal arbejde med sundheds- og drikkevandsprojekter.

UDENRIGSMINISTERIET

Annette Døllerup, 39, kontorfuldmægtig, udsendes til ambassaden i Dar es Salaam, Tanzania.

Claus Hofmann Frisch, 55, ministerråd, udsendes til ambassaden i Algier, Algeriet.

ANDRE

Anders P. Pedersen, 52, er fra juli 2008 ansat som specialist for Verdensbanken på Forest Sector Development Projekt i det centrale Vietnam.

DE NYE AFRIKA

EN STUDIETUR TIL ZAMBIA OM UDVIKLINGSBISTAND, HVERDAGSLIV I FATTIGDOM OG ET AFRIKANSK SAMFUND I UDVIKLING. MED LOUISE WINDFELD-HØBERG, TV 2, OG LARS KABEL, UPDATE, SOM KURSUSLEDERE.

UPDATE

17. – 27. NOVEMBER 2008

INFORMATION OG TILMELDING PÅ WWW.UPDATE.DK
HENVENDELSE FOR YDERLIGERE INFORMATION: LARS KABEL 89 440 574

Danmarks deltagelse i det internationale udviklings samarbejde

DANIDAS ÅRSBERETNING 2007 PÅ GADEN

KVINDER OG AFRIKA har været nøgleordene for udviklingsbistanden i 2007. Det afspejles i Danidas Årsberetning *Ligestilling fører til reelle forandringer*, der netop er blevet udgivet. Danmark har brugt en pæn del af de 13,9 milliarder kroner, som i 2007 udgør den danske udviklingsbistand, på at styrke kvinders rettigheder og økonomiske muligheder i den tredje verden.

4.000 VOLDSRAMTE KVINDER i Bangladesh har fået hjælp på dansk-støttede kvindecentre. Danmark har støttet kampen mod kvindelig omskæring i det vestafrikanske land Burkina Faso, og så er den danske udviklingsbistand blandt andet blevet brugt til, at 700.000 børn – ikke mindst piger – i det sydlige Sudan er kommet i skole.

KLIMA, FREMME AF GOD REGERINGSFØRELSE, kampen mod korruption samt bekæmpelse af hiv/aids udgjorde tre andre særlige prioriteter i 2007, som man kan læse om i årsberetningen.

Den indeholder også resultatet af OECD's evaluering af den danske udviklingsbistand – her er der ros til Danmark for det klare fokus på fattigdomsbekæmpelse og Afrika.

Den danske udviklingsbistand steg i 2007 med 600 mio. kr.

Årsberetningen, der udkommer i uge 24, er gratis og kan downloades på Udenrigsministeriets hjemmeside eller bestilles i trykt version på www.danida-publikationer.dk

OVERSÆTTELSER – TOLKNING

Alle sprog, kort leveringstid, etabl. 1976.
98 udlændinge oversætter til deres modersmål.

SES Erhvervs-Service ApS - 7800 Skive
Blichersvej 15A tel 9752 2911 fax 9751 2900
tekst@abc-ses.dk www.abc-ses.dk

MISS AFRICA 2008

DET HANDLER IKKE OM AT HAVE **EN FLOT RØV**

I København, Aalborg, Århus og Rønde går piger rundt og forbereder sig til kampen om titlen som årets Miss Africa Danmark. Vinderen bliver fundet til et brag af en fest i Store Vega den 14. juni. Dommeren Karen Mukuba er ikke i tvivl om, hvad der skal til for at blive Miss Africa Danmark 2008.

Af Signe H. Damkjær

LØRDAG DEN 14. JUNI danner Store Vega i København rammerne for en dansk-afrikansk skønhedskonkurrence, der ikke handler om udseendet. Tværtimod handler det om at bygge bro mellem Afrika og Danmark.

– Fælles for de 12 finalister til Miss Africa titlen er, at de både har én fod i Afrika og én i Danmark. Tanken er, at de skal kunne repræsentere begge dele, så de kan være en slags kulturambassadører for Afrika i Danmark, siger Jacob Crawford, der er medarrangør af konkurrencen.

– Vi vil gerne sætte fokus på nogle andre ting end krig, sult og nød og elendighed. Det skal man også høre om, for der sker mange grumme ting i Afrika. Men Afrika er mere end det, siger han.

Hvordan har I udvalgt finalisterne?

– Vi havde 25 ansøgere, og vi har udvalgt 12 til finalen. Pigerne er blevet valgt på baggrund af en tale, de har holdt for dommerkomiteen om et emne, der vedrører Afrika og en vurdering af deres fremtræden, entusiasme og om de var generelt velorienterede om Afrika, integration med mere, siger han og tilføjer: Derefter er forberedelserne til showet foregået ved en række øve-weekender, hvor vi blandt andet har debatteret forskellige forhold i Afrika, integration, udviklingsbistand, frigivelse af u-landsgæld og talt om, hvorfor de er stolte af at være afrikanere.

– Vil det sige, at pigerne, som deltager, ikke er smukke?

Jo, det er de da, men det er bare ikke derfor, de er valgt. Vinderen skal ikke kun kunne repræsentere sit eget afrikanske land, men også hele det afrikanske kontinent. Det skal

være en person, der kan fremstå stærkt i medierne og være en slags ambassadører for Afrika.

At bygge bro

Og det er da heller ikke udseendet, dommerne vil lægge vægt på i bedømmelsen, fortæller sangerinden Karen Mukupa, der ligesom sidste år er dommer i Miss Africa-konkurrencen.

– Det allervigtigste er at finde en pige, der kan bygge bro mellem Danmark og Afrika. Det synes jeg, er meget vigtigt i det samfund, vi har i Danmark i dag. Det kan være gennem musik, kunst eller andre aktiviteter, siger hun. Ligesom deltagerne har Karen Mukupa, der også er kendt som *Miss Mukupa*, rødder i Afrika, nemlig i Zimbabwe.

– Det handler ikke om, at vinderen har en flot røv eller vejer 49 kilo. Vi vil gerne finde en pige, som er stærk, og som har nogen ambitioner, så hun kan bruges som rollemodel for andre afrikanere i Danmark, siger hun.

– Derfor leder vi efter en spændende pige, der kan være et slags talerør for Afrika.

Hun håber desuden, at konkurrencen også kan vise danskere noget om verdens mangfoldighed.

– Vi vil gerne have, at folk skal have nogle andre ansigter på Afrika. Samtidig vil vi gerne vise, at der findes nogle andre skønhedsideal, siger hun.

Læs mere om Miss Afrika 2008 på www.missafrica.dk

Maskinel Magasinpost
Id-nr. 42328
Returadresse:
Postboks 7777
DK-7000 Fredericia

POST
DANMARK
PP

Miss Africa
DANMARK
Rollemodel og kulturambassadør for Afrika i Danmark

STORE VEGA 14-06 2008
Med bl.a. **Maureen Lilanda** (Zambia) **Rex Omar** (Ghana) **Papaya** (Danmark)
MC: Al Agami & Annie Myrén – Afterparty i Vega all night long

VEGA www.missafrica.dk Red Barnet